

Copyright (c) Zlatko Lukic 2001. All Rights Reserved.

Uz dozvolu autora objavljeno na <http://www.bosnianlanguage.com>
 Materijal preuzet sa stranica <http://hjem.get2net.dk/VRBAS/pedia/antologija.html>
 Autora mozete kontaktirati kroz info@bosnianlanguage.com

IV - MALA ANTOLOGIJA KLASIKA BOSNJACKE POEZIJE

U ovom izboru zastupljena su djela samo klasicnih bosnjackih autora iz jednostavnog razloga da se njihov rad otrgne od zaborava. Materijal koji je autoru posluzio je sljedeci: Bosanskohercegovačke književnost u 25 knjiga, "Biserje" i "Kitabhana". Pjesnici su predstavljeni kronoloski, a na pocetku su dvije najljepse bosnjacke balade:

Hasanaginica

Sto se b'jeli u gori zelenoj?
 Al je sn'jezi, al su labudovi?
 Da su sn'jezi, vec bi okopnuli,
 labudovi vec bi poletjeli.
 Nit je snijeg nit su labudovi,
 nego sator age Hasan-age
 on boluje od ljutih rana.
 Oblazi ga mati i sestrica,
 a ljubovca od stida ne mogla.
 Kad li mu je ranam bolje bilo,
 on poruci vjernoj ljubi svojoj:
 "Ne cekaj me u dvoru bjelomu,
 ni u dvoru ni u rodu momu".
 Kad kaduna rjeci razumjela,
 jos je jadna u toj misli stala,
 jeka stade konja oko dvora
 tad pobjeze Hasanaginica
 da vrat lomi kuli niz pendzere
 za njom trce dvje cere djevojke:
 "Vrati nam se, mila majko nasa!
 Nije ovo babo Hasan-aga,
 vec daidza Pinterovic beze".
 I vrati se Hasanaginica,
 ter se vjesa bratu oko vrata:
 "Da, moj brate, velike sramote,
 gdje me salje od petoro djece!"
 Beze mucu, nista ne govori,
 vec se masa u dzepe svione
 i vadi joj knjigu oproscenja,
 da gre s njime majci unatrage.
 Kad kaduna knjigu proucila,
 dva je sina u celo ljubila,
 a dvje cere u rumena lica,
 a s malahnin u besici sinkom
 odjelit se nikako ne mogla:
 vec je bratac pod ruke uzeo
 i jedva je s sinkom rastavio,
 ter je mece k sebi na konjica,
 i s njom grede dvoru bijelome.
 U rodu je malo vrijeme stala,
 malo vrijeme ni nedjelju dana.
 Dobra kada i od roda dobra,
 dobru kadu prose sa svih strana,
 a najvise imotski kadija.
 Kaduna se svome bratu moli:
 "Aj tako te ne zelila, braco,
 nemoj mene davat ni za koga,
 da ne puca jadno srce moje
 gledajuci sirotice svoje".
 Ali beze nista ne hajase,
 vec nju daje imotskom kadiji.
 Jos kaduna bratu se moljase
 da napise listak bjele knjige,
 da je salje imotskom kadiji:
 "Djevojka te lijepo pozdravljase,
 a u knjizi lijepo te moljase:
 kad pokupis gospodu svatove,
 i kad podjes njenom bijelu dvoru,
 dug pokrivic nosi na djevojku,
 kada bude agi mimo dvora,
 da ne vidi sirotice svoje".
 Kad kadiji bijela knjiga dodje,
 gospodu je svate pokupio,
 svate kupi, grede po djevojku.
 Dobro svati dosli do djevojke,
 i zdravo se povratili s njome:
 a kad bili agi mimo dvora
 dvije je cerke s pendzera gledahu,
 a dva sina pred nju ishodjahu,
 tere svojoj majci govorahu:
 "Svrati nam se mila majko nasa,
 da mi tebe uzinati damo".
 Kad to cula Hasanaginica,
 starjesini svata govorila:
 "Bogom brate, svata starjesina,
 ustavi mi konja usa dvora
 da darujem sirotice moje".
 Ustavise konje usa dvora.
 Svoju djecu lijepo darovala:
 svakom sinu noze pozlacene,
 svakoj ceri coh u poljane
 a malome u besici sinku
 njemu salje u bosci haljine.
 A to gleda junak Hasan-aga,
 pak dozivilje do dva sina svoja:
 "Hod'te amo, sirotice moje,
 kad se nece smilovati na vas
 majka vasa srca kamenoga".
 Kad to cula Hasanaginica,
 bijelim licem u zemlju udrila,
 usput se je s dusom rastavila
 od zalosti gledajuc sirote.-

Smrt Omera i Mejribe

Dvoje su se zavolili mladih:
 Omer momce, Mejrima djevojce,
 U proljece kad im cvjeta cvijeece,
 Kad im cvjeta zumbul i karanfil:
 Upazi ih jedna mala straza,
 Mala straza Omerova majka:
 Pa besjedi Omerova majka:
 - Oj, Omere moje mlo perje!
 Hajd Omere, rano materina,
 Hajde rano, da te zeni majka;
 Ti se mani Mejribe djevojke,
 Ljepsom ce te ozeniti majka,
 Lijepom Fatom, Atlagica zlatom:
 I ljepsa je i visa od Mejre,
 I bjelja je i rumenija je:
 Nije vidla sunca ni mjeseca,
 Niti znade na cem zito raste,
 Na cem zito, na cemu li trava:
 Niti znade sta je muska glava;

Jos je Fata od roda bogata,
 I tebe ce potpomoci blagom.
 Al' besjedi Omer momce mlado:
 - Prodj! me se, moja mila majko!
 Necu Fate za zivota moga,
 Vec ja hocu Mejrimu djevojku:
 Nije blago ni srebro ni zlato,
 Vec je blago, sto je srcu drago.
 To ne slusa Omerova majka,
 Vec na silu ozenila sina,
 I na silu dovela djevojku.
 Kad je bilo vecer o veceri,
 Vecerase kiceni svatovi,
 I svedose dvoje mladenaca.
 Sam je sobom Omer besjedio:
 - Sad ce meni moja Mejra reci,
 Da djevojki svilen kaftan skidam;
 Nisam, duso, zivota mi moga!
 Zivota mi i moga i tvoga!
 Sad ce meni reci moja Mejra:
 - Sad moj Omer legao s djevojkom,
 Pak djevojki bijelo lice ljubi!
 Nisam, duso zivota mi moga!
 Zivota mi i moga i tvoga!
 I nasega prvog milovanja!
 Pa govori Fatimi djevojki:
 - Ao, Fato, ala ti si lijepa!
 Moja Mejra nije tako lijepa!
 Al' je Mejra mome srcu draga.
 Oj, boga ti, Fatima djevojko,
 Donesi mi divit i hartije,
 Da napisem do dv'je do tri r'jeci,
 Da te moja ne ob'jedi majka.
 Ne pust glasa do bijela dana,
 Dok se braca piva ne napiju
 I sestrice kola naigraju,
 Stara majka pjesme ne napjeva.
 Pa on pise staroj majci svojoj:
 - Nacini mi sanduk od simsira,
 Kupajte me djulom rumenijem,
 Obuc'te mi tananu kosulju,
 Sto j' Mejrima u milosti dala;
 Vezite mi vezenu mahramu,
 Sto j' Mejrima u milosti vezla;
 Kitite me cvijecem svakojakim,
 Ponajvise cv'jecem karanfiljem,
 Cim je mene Mejrima kitila;
 Skupi meni, moja mila majko!
 Skupi meni mlade nosioce,
 Nosiocce momke nezenjene,
 Pratioce djeve neudate.
 Nos'te mene kraj Mejrina dvora;
 Nek me vidi Mejrima djevojka,
 Nek me vidi i nek me cjeliva,
 Kad me nije zivog cjelivala.
 To napisu pa se rasta s dusom.
 Kad ujutro bjel dan osvanu,
 Visoko je oskocilo sunce,
 Cudila se Omerova majka,
 Da joj Omer ne dolazi dole;
 Ona ide gore na cardake,
 Nosi kitu sitnog bosiljka,
 Da probudi dvoje mladenaca,
 Pa udara pasmagom u vrata:
 - Ustaj gore, Omer-bese sine!
 Visoko je oskocilo sunce!
 Nisi li se naljubio lica
 L'jepe Fate sestre Atlagica?
 Kad djevojka otvorila vrata,
 Suze roni niz bijelo lice;
 Al' govori Omerova majka:
 - Sto, Omere, zeljela te majka!
 Sto djevojka grozne suze roni?
 Al' govori Fatima djevojka:
 - Ne kuni ga, draga majko moja!
 Joste si ga sinoc pozeljela,
 Kad si ga silom ozenila.
 Pa joj daje b'jelu knjigu citat.
 Cita rjeci Omerova majka,
 Cita rjeci, grozne suze roni.
 Sto je reko Omer momce mlado,
 Sto je reko to su i ucinili:
 Nacinili sanduk od simsira,
 Kupali ga djulom rumenijem,
 Obukli mu tananu kosulju,
 Sto j' Mejrima u milosti dala;
 Vezali mu vezenu mahramu,
 Sto j' Mejrima u milosti vezla;
 Kitili ga cvijecem svakojakim,
 Ponajvise cv'jecem karanfiljem,
 Cim je njega Mejrima kitila;
 Skupili mu mlade nosioce,
 Nosiocce momke nezenjene,
 Pratioce djeve neudate.
 Nosili ga kraj Mejrina dvora.
 Vezak vezla Mejrima djevojka
 Na pendzeru na debelom hlatku.
 Za glavom joj dva rumena djula.
 Al' besjedi Mejrima djevojka:
 - Djul mirise, moja mila majko,
 Djul mirise oko naseg dvora,
 Cini mi se Omerova dusa.
 Al' besjedi l'jepe Mejre majka:
 - Muc ne luduj, Mejrima djevojko!
 Sad tvoj Omer drugu dragu ljubi,
 A za tebe mladu i ne mari.
 Al' besjedi Mejrima djevojka:
 - Djul mirise mila moja majko,
 Djul mirise, Omerova dusa.
 K njoj dolazi najmladja snasica,
 Al' besjedi Mejrima djevojka:
 - Bogom tebi, mila snaho moja!
 Dva mi djula na djerdjef padose,
 Bog bi dao, da bi dobro bilo!
 Vrlo miri cv'jese karanfilje,
 A jos vecma zamirisa kosa,
 Cini mi se mog milog Omera.
 Al' govori mila snaha njena:
 - Da Boga ti mila zaovice!
 Zar ti ne znas za Omera tvoga?
 Omer ti se drugom ozenio,
 Bas Fatimom lijepom djevojkom;
 Sad Omer za te i ne znade,
 Vec on ljubi Atlagica zlato.
 Razljuti se Mejrima djevojka,
 Od ljutine sva je prebledjela,
 Od zestine malo potamnila,
 A od tuze vece izumrla;
 Vezec prebi iglu od biljura;
 I zamrsi sest pasama zlata,
 Pa oblaci na noge pasmage,
 Ona hoce avliji na vrata;
 Al' joj snaha mila govorila:

- Ne ljuti se, mila zaovice!
 Omer ti se jeste ozenio,
 Al' je jadan nocas izdahnuo
 Od zalosti za tobom djevojkom,
 Sada mrtva Omera ti nose
 Briznu plakat Mejrima djevojka,
 Pa istrca pred bijele dvore,
 Al' Omera nose na nosila;
 Ona tuzi kao kukavica:
 - Nosioci, braco nerodjena!
 Nerodjena, kao i rodjena!
 Spustite ga na zemljicu carnu,
 Da ga jadna mrtva cjelivam,
 Kad ga nisan zivoga ljubila!
 To su oni za dobro primili!
 Mrtvo tijelo na zemlju spustise.
 K njemu Mejra ziva primaknula,
 Mrtva Mejra crnoj zemlji pala.
 Dok Omeru mezar iskopase,
 Dotle tabut Mejrimi stesase,
 U jedan ih mezar sahranise,
 I ruke im tako napravise
 A u ruke rumenu jabuku,
 Nek se znade da su dragi bili.
 Malo vrijeme zatim postojalo,
 Iz Omera selen bor nikao,
 Iz Mejrime zelena borika;
 Borika se oko bora vila,
 Kako svilja oko kite smilja,
 Ko djevojka momku oko vrata:
 Cemerika oko obadvoga.

Adni Mahmud-pasa Andjelovic

Adni je rođen oko 1420. godine, a pogubljen je u Jedikule u Carigradu 17. 8. 1474. Mahmud-pasa Andjelovic služio je pjesničkim pseudonimom Adni (Rajski). On je prvi nas zemljak na polju istocnih knjizevnosti. Bio je vezir, mecena, drzavnik i vojskovođa.

Gazel

Kad ugledah kosu svoje drage, koja je kao tulipan,
 kako leprsa po njenom licu, pomislih:
 Cudno, kao da je mjesec zastao medju mirisnim cvijecem.
 Tvoji cuperci pali su preko lica, sto je ko mladjak,
 u mnogim uvojcima poput zmije
 sto danju miruje skupljajuci snagu.
 Od tvog lica, ruze i tulipan, zaista su ukrali
 boju i miris,
 i zato ih vezane za stap nose okolo kroz bazar.

Muhamed Karamusic Nihadi

(Stalozeni, Umjereni) (Sarajevo? - Sarajevo 1587). O ovom našem književniku se ne zna mnogo, jer mu ni život ni djelo nisu istraženi. Zna se samo da je ucio škole u Sarajevu i Istanbulu i da je uzivao glas ucenog covjeka i dobrog pjesnika. O tome svjedoci i podatak da ga je Mehmed-pasa Sokolovic pozvao da mu sroci tarih za njegovu cuvenu gradjevinu na Drini. Poznato je jos nekoliko njegovih tariha. Ostavio je kompletan Divan, koji nije preveden i vrjednovan.

Ove noci

Ove noci do zore cvilio je slavuj
 Iskren prijatelj drustva "blizu najblizeg"
 postao je slavuj.
 Dodje u drustvo svijece, poce oko nje kruziti
 Vidje ovo stanje i gnjevno zacvili slavuj.
 Ne budi barem nemocan, nije li to
 uvjet odgoja?
 Rece: spoznaj svoju granicu, izmucen
 bijase slavuj.
 S ljubavnom rijecju cu poletjeti,
 svoje postojanje zbrisati?
 Okupljen tim mislima bio je slavuj.
 Glavu je uvukao u svoju huku,
 zadovolji se jednim zalogajem
 Nihadijo, asketizmom je uspio slavuj.

Muhamed Nerkesi

(Sarajevo, 1584 - Gebza kod Istanbula, 1635). Veoma cijenjen kao prozni pisac i na prostorima Osmanskog Carstva. Radio kao profesor medrese i kao kadija u vise mjesta u Bosni, te u Carigradu, Solunu i Albaniji. Za života stekao je veliki ugled kao pisac, pa je poslan u Carigrad da bude službeni hronicar carskog pohoda na Revan. Na tom putu je i umro. Napisao je pet proznih tekstova - Hemsu (Petoknjizje), te monografiju o beglerbegu Murteza-pasi Bosnjaku. Njegova zbirka pisama uglednim licnostima Munseat, kao vrhunac njegove stilske umjesnosti, dugo je vazila kao uzor u epistolarnoj knjizevnosti na turskom jeziku. Nerkesi je veoma uspjesan divanski pjesnik, i ovdje je vrlo uocljiv bogat jezicki izraz. Stihovi su mu raspevani, lepršavi, lirski. Cijenjen je i po medhijama i kasidama. Svojom ukupnom književnom djelatnoscu Nerkesija je u vrhu pjesništva na turskom jeziku.

Natpis na nisau Semsi-dede, nastao polovicom XVII stoljeca

Palaca ovog svijeta je nesigurana temelja,
 Svako mirovanje na ovom svijetu je uzaludno.
 Prispjevsi pocivalistu sunca znanja,
 Ne odvracaj svoje srce od njegovih otkrovenja.
 S ovog polazaja kojem hodocaste velikani svijeta,
 Daje pouku mucenik najbolje vojske.
 On je uistinu vladar izvidnice.
 Njegova mazga je predvodila Fatihovu vojsku.
 Pet stupova vjere daju hronogram njegove smrti:
 Ta on je na putu mucenstva dao svoju dusu.

Zijai Mostarac

(Mostar? - Mostar 1584-85). Pjesnikovo ime mu je Zijai (Svijetli), a suvremenici su ga jos oslovljavali sa Celebija, sto je dokaz da je bio ucen. Ostavio je dosta autobiografskih podataka u svojoj poeziji. Iako navodi kako je napisao cio Divan, do nas je, koliko se zna, sacuvan tek manji dio njegovog opusa. Osim pjesme "Slucaj Sejha Abdurezakaka", koja je epskog obiljezja, ostale pjesme su mu lirске. Pisao je na perzijskom i na turskom jeziku. U jednoj pjesmi Zijai spominje i svoju ljubavnu pricu u stihu "Varkah-u Gülsah", ali nije pronadjena. U njegovoj poeziji nailazimo na pjesnikova tumacenja same te poezije i njenih poruka, sto je inace rjedak manir u toj vrsti knjizevnosti.

Rijek Ziajije

U ruzicnjaku svijeta nema ljepotice,
 pupoljka usta
 Povukao sam se u tuzi, nemam ljepotice
 vitka stasa
 Od tuge za dragom stas mi se povio,
 starac postadoh!
 Nemam mlade djevojke koja ce mi zalijeciti
 staru bol
 Umirao sam gledajuci druge kako odlaze
 svojim draganama
 Nemam snage da saopcim dragoj svoju bol!
 Nikad se necu susresti sa ljepoticama
 I zato jedini moj bol, bol je srca.
 Zijajijo, rijeci su mi slatke, ali sam neznalica
 Nemam rjecitog jezika koji mi je naklonjen.

Dervis-pasa Bejezidagic

Rodjen je u Mostaru u sestom deceniju XVI vijeka. Poginuo kod Budima 14. VII 1603. Dervis sam pripovijeda u predgovoru "Murad-name" pise da je kao dijete dosao u Carigrad i stupio u Atmejdan-saraje, a to se dogodilo u vrijeme Selima II. To je bilo kad je Mehmed-pasa Sokolovic stajao na vrhuncu moci i slave, koji je nastojao svim silama da podigne svoje zemljake na kormilo turske drzave, sto mu je donekle i poslo za rukom. U Atmejdan-sarajima mladi je Dervis prozivio nekoliko godina marljivo uceci, a narocito se bavio, kako sam veli, proucavanjem arapske i perzijske lijepe knjizevnosti. Prilika mu se pruzila da se u tom usavrši, jer mu je bio ucitelj poznati Sudija kome nije bilo premda u oznavanju perzijskih klasika. Ubrzo postao carski licni savjetnik i da se ni casa nije od sultana udaljivao, da je u carskoj prisutnosti kao dogandzi-basa obavljao duznost natkomornika, da je od prirode bio vrstan pjesnik, a po dusevnim vrlinama i ucenosti, ravan velikim ucenjacima, da mu je sultan dozvoljavao da prisustvuje carskom vijecu, premda to nije bilo uobicaju. Cetib-Celebi spominje ga 1000. (1592.) kao carskog licnog savjetnika. Nekoliko mjeseci iza Muratove smrti, u mjeseci septembru 1003. (1595.) spominje se u jednom fermanu kao bosanski namjesnik. Njegov buran zivot se nastavlja i 1603. vec je "Dervis-pasa isao za sudbinom ili ga sudbina gurala pred sobom". Tako je u jurisu na neprijatelja na Kovin-adi kod Budima poginuo 1603.

Po srebrenom tvom obrazu...

Po srebrenom tvom obrazu il' je crni soluf pao,
 Il' je na list divlje ruze sumbul svoju sjenu dao?
 Il' s tvojih jagodica na ustima odraz stoji,
 Il' ti usne rujno vino rumenilom svojim boji?

Sto mirisni amber sipa, je li mladez na tvom licu
 Il' u zarkom ognju gledam jednu crnu trnjinicu?
 Da ja mislim na ruzicu - ah uzrok je tvoje lice,
 Da ja mislim na pupoljak - ah uzrok su te usnice.
 Da je moje lice zuto kao zuto zlato,
 Uzrok mu je jedno luce od srebra skovato.
 S tvojim selom ako ne bih rajsku bascu zam'jenio,
 Na svijetu, vilo moja, covjek ne bi covjek bio.
 Zar je cudo znak ludila ako Dervis sâm odaje
 Kad ljudskije obicaja kci vilinska ne poznaje?
 Ko opcara, ja ne znadem moje oci pune sanki,
 Da od placa ja ne mogu do bijela zaspat danka.
 Ah, ti meni bez milosti isповijedas muke tuna
 Zulumeacu, a na un ne pada ti dan racuna.
 Tesko je uz prijateljski ukor
 Jos pretrpiti psovku od dusmana;
 Ko je imo, zna kako je tesko,
 Kad na rani otvori se rana.
 Pijmo! jer ce drustvo i veselje proci;
 Krcmarice, ne stoj, nego vina toci!

Medzazi Sanija Mostarac

(Mostar ? - Mostar 1610). Savremenik i sljedbenik Dervis-pase Bajezidagica. Biografski podaci o njemu su oskudni. Iako je bio u krugu Bajezidagica, izgradio je vlastiti stil. U njegovoj poeziji vrlo je primjetna sklonost metafori, sto je sadržano u njegovom pjesničkom pseudonimu: Medzazi - Metaforički. Iako ga spominju mnogi istraživači kao plodnog stvaraoča na turskom jeziku, do sada je poznato samo nekoliko njegovih pjesama.

Zasto se stas mostarskog mosta povio?

Zasto se stas mostarskog mosta povio?
 Valjda se i on u dragu kamenog srca zaljubio.
 Most je jednook, pa je li mahana? Jedno oko
 zaljubljenik ima,
 Sta bi tek bilo da sa dva oka gleda?
 Zar bi iz ociju danju nocu suze lijevao?
 Jer rastanak ako postoji, eto je dosao.
 Noge mu na zemlji, a glavu ka nebesima digao
 Zar je cudo sto mu jedan kraj na istoku,
 a drugi na zapadu zastao?
 Mramor mu je zemljnu kuglu osjajio,
 Nebeski mliječni put oko mu je ozracio.
 Ovako visok luk ne vidje oko svijeta
 A vanjstina mu izgleda kao d?ga.
 Cini se da je usred tekucice srebreni luk svezao
 Kule dvije, kao dvije kandze je podigao.
 Jedna voda iznad, druga tece ispod njega,
 Most, a voda iznad i ispod, o cuda!
 Bogu hvala preko njeg' se danju-nocu
 moze praci,
 Ovako divno mjesto zar se na svijetu
 moze naci?
 Tako je visok da ti svekolik' svijet oznaci
 Kompas svijeta - ime mu tako nadjeli.
 Da mrav ovaj most vidi pomislio bi
 Da su ga po Sulejmanovoj naredbi
 divovi podigli.
 Toliko visok luk podsjeća na svod vasiono
 Eh, ni ljudi ni mešeci tako nesto nisu ugledali.
 Ima li izvorišta, da od početka stalno izlazi?
 A danju-nocu svijet kao voda prolazi.
 Ljeti, Neretva kao asik oslabi,
 A zimi, o cuda, kao more nadolazi.
 Ponekad most u sredini tijesan postaje
 A nekad, sta se to dogadja, širok i suh ostaje!
 Cio svijet pomocu njega mir nalazi
 O Gospodaru, od zlih ociju ga ti spasi!
 Stvarni most je slika mosta na Ahiretu,
 o Medzazižo
 Prijelazi preko njega, sta ti je na Bozijem putu
 ciniti ti pazi!

Mehmed-aga Pruscanin

Rođen je u gradu Pruscu kod D. Vakufa (tur. Akhisar - Biograd), svakako jedna od najznacajnijih licnosti intelektualne i knjizevne Bosne u drugoj polovini XVI vijeka" Odatle je poslat u Duvno da cuva granicu, nesto prije 1728.

Duvanjski arzuhal

Evo pisem arzuhal,
 Da vam kazem i svoj hal,
 Propade nam vas mal
 Siromasim, gospodo!
 Bre pomagaj do Boga
 Nije nagdi nikoga,
 Nikom nije ovoga,
 Sto je nama, gospodo!
 Stjerase nas u Duvno
 Kano konje u guvno,
 Neka znate ufano:
 Pogibosmo, gospodo!
 Teska je ovo krajina
 I krvava haljina,
 Ali nas je malina
 Neka znate, gospodo!
 Ni carsije ni hana,
 A nestade duhana,
 Vec pijemo smrdana,
 Razumite, gospodo!
 Jamite nas iz Duvna,
 Jer ce biti buna,
 Da je hliru Una,
 Da skocimo, gospodo!
 Nije nami do smiha,
 Nesta nam iz miha,
 Sve lijepo izdiha,
 Pomrijesmo, gospodo!
 A vama je do smiha,
 Nama dusa izdiha,
 Pazite se griha,
 Umricete, gospodo!
 Ovo tuga govori,
 Jer nam vece dogori,
 Niti kopaj ni ori,
 Otkud cemo, gospodo?

Hasan Kaimija

Hasan Kaimija Zerrin Oglu (Zerinovic) - (Sarajevo prva polovica XVII st. - Zvornik 1680 ?). Pripadao je krugu pjesnika koji su pisali na bosanskom i na turskom jeziku. Podaci o njegovom zivotu su veoma kontroverzni i historijske cinjenice se isprepliku s predajom. Zna se da je veoma bio vezan uz puk, pa ga je i to, pored njegovih pjesama, ucinilo popularnim, pa cak i karizmaticnim. Skolovao se u Sarajevu i Sofiji. Pripadao je halvetijskom i kadirijskom tarikatu. U Sarajevu je obavljao duznost sejhā Silahdar Mustafa-pasine tekije. Kaimija je autor dva divana na turskom jeziku, od kojih je jedan poznat kao Varidat (predskazanja, prorocanstva). Za razliku od divanskih pjesnika, kojima i on pripada, njegov stil je jednostavan, razumljiv, blizak manje obrazovanom covjeku. Pjesme su mu uglavnom tesavufskog usmjerenja - ustvari ode Bogu i osnivacu kadirijskog tarikata Abdulkadiru Gejlaniju.

Kasida

Slava Bogu, u ovim casima
 On nam je pomogao
 I sa uciteljem cemo sretan pazar ostvariti
 Svojim znanjem i rijecima
 on nam je objelodanio Istinu.
 Misli i razum imama, vaiza, sejhā,
 dosegnut ne mogu Nju.
 U seriatu zna da razluci, istinitost
 zna da dokuci;
 U mistickim spoznajama, u tarikatu, molitvom

njegovom i zikrom nista se ne moze uporediti
 Ovo srce se zaljubilo i stalno (Ga) trazi,
 crni zuluf stalno gladi
 Ono ljubljeno bice grill, to izuzetno bice (trazi).
 U svom srcu nadji predah ugodan,
 ti koji si vidjen u Njemu kroz Njega
 Ni naprijed, ni nazad, ni desno ni lijevo,
 ni gore ni dolje nema Njega
 Kada se ukaze covjeku koji ga voli,
 to covjeka mucu
 O Njegovom savrsenstvu misli, Njegovu
 nadarenost ne moze da dokuci
 Kada je voda mocan, mnogi to moze da odrice,
 Al' Bog vidi njegove mahane, i kad ga
 Munkir porice
 I neka ga porice. On je uvijek na celu
 prijatelja Istine.
 Neka zloba od muke prsne, nek onaj ko cuje
 tome ne povjeruje.
 Nevazne su hvale i kudjenja kad sa
 Prijateljem proticu casi
 Nece li prijatelji, istomisljenici,
 pojas nevjerstva presjeci
 Ako se neko (na nevjerstvo osloni),
 nece li ostat sam,
 Hoce li biti nas saputnik, zar nece ispravne
 porvati za spas.
 Na kog je on pogledao, taj miljenik
 dervisa je ostao,
 I sve sto postoji obiljezeno je tim
 bezimenim znakom.
 Vani je nebo od sedam katova, do njeg ce
 suptilni stici,
 Ovo uspece je jedino stvarno, u srcu
 ta svjetla nadji!
 I srce ima sedam zavjesa, srce onog ko voli,
 Istinska sreca je u tebi samom, u sebi
 te tajne nadji!
 Onaj ko se na privid stvari osloni,
 u sedam raznih vatri ce da izgori,
 Spasen je onaj ko se probudi i
 iz tog sna udalji.
 Duse koje samo Njega slijede, koje su
 od "siva" boje oprane,
 Duse koje ga osjecaju ovdje sustinu
 stvari su spoznale.
 Ko sebe u Bogu prolaznim spozna.
 On je tvorac svega, saznat ce
 Koliko Mensura s rijecima "Ja sam Bog", koliko
 Attara, sve nisko i prolazno napustise
 Onaj sto ostro oko ima u stanju je uvijek da vidi,
 Onaj sto basiret ima, uvijek ce s Istinom biti.
 Oduvijek ti postojis i sam sebi si veo,
 Jer ova dusa, strast i tijelo ti si;
 I Njega nemoj zaboraviti.
 Udji unutra, otvori oko, iz privida
 Njemu pobjegni
 Tanani most predji i lice Beskonacnog
 ces vidjeti.
 Dva svijeta su dusa i tijelo, lice
 ljubljenog pod velom,
 I sve na ovom svijetu od Njega dolazi,
 zavjese ce mu s lica spasti.
 Udaljio si se od sebe samoga,
 Sve sto postoji s Njim je i od Njega.
 Istina, sto ti se kroz tebe samog javi
 u svemu je sadrzana,
 U svem postojanju nema Joj ravna, sjemena
 su cvjetove dala.
 Ako vjerujes u nered stvari, u Ka'bu
 trebas otici,
 Kao zrtva tamo je stigao i Ismail bin Ibrahim
 bin Azeri.
 Oni sto na svijet jedinstveni dodjose,
 Istina s Istinom postase,
 Gore visoko se digose i mosus tatarski udisase.
 Popni se gore visoko, na visine od devet sfera,
 U Svevisnjeg ces se zaljubiti ime Plemenitog
 neces zaboraviti!

Muhamed Hevaji Uskufi

Rođen je 1601 god. u Dobrnji kod Donje Tuzle, u zvornickom sandzaku. Uz hadzi Jusufa, sina Muhamedova iz Livna, prvi je dosad poznati bosanski pjesnik, musliman, koji je pjevao na narodnom jeziku, koji on naziva bosanskim. Tako pocinje i jednu pjesmu: "Bosanski da vam besidim, bratani, da slusaju dobrotelji, prijatelji znani..." Obrazovanje je stekao u Istantbulu, bio je i u dvorskoj sluzbi. Jezik kojim pise podsjeća na jezik sa stecaka. Od posebne je vaznosti njegov tursko-bosanski rječnik u stihu, sastavljen 1631. godine, koji je jedan od najstarijih rječnika na južnoslavenskim prostorima.

Savjet zenama

Ah Boga vam, sve zene,
 bac'te zlu cud od sebe,
 svjet uzmite od mene.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Ej vi zene udate,
 grijeha se cuvajte,
 muza dobro slusajte!
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Ako ste vi kadune
 ikoliko uljudne,
 muzu bud'te ugodne.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Bogu robinja budi,
 i svom muzu ugodi,
 te u dzenet uhodi!
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Svaka zena zaglusa
 koja muza ne slusa,
 njome sejtan brodi kusa.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Sto muz nece ne rad'te,
 na sotonu ne jas'te,
 muzu hatur ne kvar'te.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Muzu hizmet cinite,
 dobro ga se bojite,
 ruznom smrti ne mrijte.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Koja muza imade
 hak muzevski ne znade
 u dzehenem upade.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Ah Boga vam, Sarajke
 ne slusajte vi majke,
 a ni one ebejke.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Ako ce bit i mati,
 kad te na zlo navrati
 ne valja je slusati.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Dzenet steci za rana
 poslusajte Kur'ana,
 cuvajte vi imana.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Pamet beri u glavu,

ter ti hodi uspravo,
 ter ne hodi tam-amo.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Koja muza namuci
 vrag je na zlu nauuci,
 Bog joj nece pomoci,
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Ne spavajte po svu noc,
 bud'te muzu u pomoc,
 u milosti, u dragoc.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Koja kucu rasipa,
 nije zena lipa,
 gora nego slipa.
 Bac'te zlu cud od tebe!
 Kad je zla cud uhiti
 nek od sebe nju hiti,
 pa na dobro pohiti.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Prina muzu sve lajuc'
 u dzehenem ce je vuc'
 izbavit se nece moc.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Rano valja ustati,
 svog obraza cuvati,
 dobra svakog imati.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Koja muza nece obuc
 u srcu joj pukla zuc,
 te gorila kao luc.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Svuc ce gizdu sutra svuc
 a cefine na se obuc
 i pod zemlju se uvuc.
 Bac'te zlu cud od sebe!
 Ne provod'te naza,
 cuvajte namaza,
 Hevo vama kaza:
 Bac'te zlu cud od sebe!

Sulejman Mezaki

(Cajnice ? - Istanbul 1676). Jedan je od najznacajnijih pjesnika sedamnaestog stoljeca. Obrazovao se u Carigradu na Dvoru u raznim disciplinama, izmedju ostalog, zanimala ga je i kemija. Ostavio je iza sebe kompletan Divan. Poezija mu je u pocetku liriska s ovosvjetskom inspiracijom, da bi se vremenom okrenula misticizmu i temama toga zanra. Tematska inspiracija Mezakijinog kasnijeg perioda je Dzelaluddin Rumi, tako su mu i pjesme iz tog vremena prozete mevlavizmom. Bio je i esjih tekije na Galati u Istanbulu. Basagic njegovu licnost vidi ovako: "To vam je jedna lirsko-bekrijska pojava koja s vremenom prelazi u mistiku dok se sasvim ne pretopi u mevlvijski panteizam." Pored Divana ostavio je i nekoliko epskih pjesama. Pjesme su mu dosta prepisivane, sto govori o njegovoj popularnosti za zivota.

Srce

Srce, kad si vec se odlucilo
 Vodice biti na ljubavnoj stazi,
 Ako hoces pravi put da znades,
 Ti po dzadi mevlvijskoj gazi.
 Rece l' kogod: ljubav Mevlanata
 Da sustavom nebeskijem krece.
 Tvrdnji su mu i mjesec i sunce
 Dokaz, koji niko pobit nece.
 Red mevlvi Semsu Tibriziju
 Ima, koji neizmjereno ljubi
 Ko jasan dan zar ti nije jasno,
 Sto patenat mevlvijski trubi?

Ahmed Ruzdi

(Mostar, 1637. - Carigrad, 1699.) U djetinjstvu otisao u Carigrad, gdje se obucavao za dvorsku sluzbu. Po završenom skolovanju putovao po Maloj Aziji i Egiptu. Napisao cjelovit Divan na turskom jeziku, a na perzijskom je pjevao gazele. U ovoj vrsti pjesama jezik mu je rasplevan i odaje autora bujne maste, snazne imaginacije i bogatog izraza. Uspjesno je pisao i tarihe.

Tvoje usne u mojoj se dusi

Tvoje usne u mojoj se dusi
 Odrazuju ko rubini pravi:
 A kad tvoje zamislim obraze
 U masti se sto ruza pojavi.
 Kad mastam o tvojim kosama,
 Od dumana uzdahaj mojije!
 U srcu mi stotinu svrtaka
 Vatrenije okolo se vije.
 Kada vidim kroz solufe tvoje
 Zarko lice kako divno sijaje,
 Ko na vatru povijes o vune
 Po mom srcu muka se savija.
 Niti tezi za rumenom ruzom -
 Ni za setnjom po tom perivoju
 Srce, nego hoce sevli bice,
 Gondze usta, - hoce dragu svoju.
 Najposlje ce jedrenjaca srca,
 Da zeljene luke se dovreba;
 Jedan dan ce i vjestar puhnuti
 Kako selim - al' vremena treba!
 Ne mucu me zalud o slavuju!
 Koji dobro zapjevati znade!
 U svjetskome perivoju nema
 Ruze koja vjernosti imade.
 Iako ja poput vala tezim domoci se zala,
 Hoce li mi vr'jeme dati more brige preplivati?
 Zar bit moze da s' iz oka potok boli ne proljeje
 Kad kamenom jada draga srce ti razbije?

Alaudin Sabit Uzicanin

(Uzice 1650? - Istanbul 1712). Svakako jedan od najznacajnijih, ako ne i najveći stvaralac na orijentalnim jezicima kod nas. Njegovu poeziju karakterizira originalan stil i jezik, rasterećen kicenosti svojstvene njegovim savremenicima. Sabit se najprije skolovao u rodnom mjestu, koje je tada pripadalo Bosanskom pasaluku, a zatim u Carigradu gdje je dugo sluzbovao na razlicitim poslovima. Sluzba ga je dovela 1700. u Sarajevo, gdje je formirao kulturni krug oko sebe. Utjecao je na neke savremenike, medju njima i na pjesnika Mehmeda Resida. Sabit je iza sebe ostavio "Divan" sa preko šest stotina pjesama, "Zafernamu" - epsku pjesmu od 426 stihova, nedovršeni ljubavni spjev "Edhem i Huma" i "Miradžiju". Sabitov zivotni put, na kome je morao cesto da se bori za egzistenciju, ogleda se i u njegovoj poeziji. U njoj nerijetko govori o socijalnim prilikama i zivotnoj stvarnosti. Njegova originalnost i snazan pjesnicki izraz bili su uzor i mnogim pjesnicima kasnijeg perioda. Svi historciari književnosti na turskom jeziku daju mu vrlo visoko mjesto, a po mnogima njegova "Zafernama" je najznacajnije djelo te vrste citave epohe.

Kad ajete...

Kad ajete iz Kur'ana o boju razjasni,
 Onda rece vojnicima ovaj govor krasni:
 "Vitezovi, pocujte me, da vam kazem jasno -
 Na crnu ste zemlju dosli, da pomrete casno.
 Nit je ovaj svijet vjecan ni naklonost neba,
 Il' gazija ili sehid svakom biti treba,
 Kad cemo docekati 'vaki Bajram jedan?
 - Ko pogine, bice sehid, ko ostane sretan,
 Cujte, braco, znamenit je dan danasnji za nas,
 Junacki je ovo Bajram, slavni pir je danas.
 Gazije ce casno ime u narodu steci,
 A sehiti u rajске ce djulistane preci."
 Kad u vojsci vrisaka nasta, tresse se od zora
 Na povrsju zemaljskome devet slavni gora.
 Ta krvava suza kamen u rubin pretvara.
 I crvene sekajike po poljima stvara.

Talib

Ne zna se kada je ovaj Bosnjak rođen. Umro je u Carigradu 1674. i pokopan kod Ebul-Vefa dzamije. Rodjeno mu je ime Ahmed, a pjesnicko Talib, sto znaci onaj koji trazi. Nauke je slusao u domovini i u Carigradu, a po svršetku stupio u svitu Hodze Cuprilica, kod koga je dulje vremena ostao. Kasnije je presao i u Visoku Portu s' chandzegan", gdje je dotjerao svojom sposobnosti do sefa u odjeljenju za vanjske poslove. Iza njega je ostao lijep broj pjesnickih umotvorina u perzijskom i turskom jeziku."

Mjesecu si bajku rek'o

O lahore, ti na muke zamrseni soluf stavi -
 I klonula srca zalud u bijedu visu spravi.
 Ugledavši njeno lice ti si rusvaj pocinio,
 Pa pred onom ljepoticom i nas cudno zastidio.
 Tvoj je zarki pogled usrok sto obrve nacomdi,
 Ti si njenu njesnu narav izarvao da se srdi.
 Mjesecu si bajku reko, o Talihe, o sastanku,
 U zrake mu pricu proso, tuzne noci o rastanku.

Mejli

Ime mu je Muhamed Kuranije (Kurani), pjesnicki pseudonim Mejli. Rodjen je u Sarajevu 1713. Umro u Travniku 1781. Pokopan u Docu, uz Turbe Ibrahim-Dede. Bio je vaiz i baskatib (generalni sekretar) serijatskog suda. Neke podaci govore da je bio sejh Salihdar Mustafa-pasine (Sinanove) tekije u Sarajevu, sto upucuje na zakljucak da je pripadao kadirjskom tarikatu. Njegovo djelo uglavnom sadrzi veoma suptilno srocene stihovane tarihe, kojima obiljezava svaki znacajni događaj svoga vremena. Medutim, on je i pjesnik lirsko-tesavvufske poezije kazane jezikom alegorije i simbola. Napisao je dosta pjesama i iza sebe ostavio medzmuu u koju je sam ispisao mnogo svojih stihova. Slovio je kao odlican pjesnik i pisac kronograma, i dobar kaligraf. Osim hronograma pisao je i lirске i prigodne pjesme. Cuveni hronicar Mula Mustafa Baseskija Sevki pise o Mejliju 1780: "Kosati dervis u culahu, od ugledne porodice, ucen i obrazovan, odlican pjesnik, tako da mu ravnog nije bilo u citavoj Bosni. I on je bio mjestanin (Sarajlija). Bjese nezenja, bijele brade, pametan, bistra pamcenja, odgojen i ucen."

O ptico srca

O ptico srca, u onaj mjesec sjajni
 je nemoguće gledati
 Oci se pomute, u ono svijetlo lice
 je nemoguće gledati
 Tvoje lice nurom cijeli svijet ispuni
 Sto to znaci da se u mjesec sjajni
 ne moze gledati
 U ljubav tesku zapadoh, planinu
 tuge zavicajem ucinih
 Njen soluf me u Medznuna pretvori,
 u Lejlu se ne moze gledati
 Pamet mi vradzbinom svojom pomuti
 U plave oci sto srce grabe ne moze se gledati
 Pred Tvojim pragom Mejlija je sluga
 Darija u mocne ne ubraja - ko
 Tebe sultana ugleda.

Mustafa Firaki

Rodjen je u Sarajevu 1775. godine u Mimar-Sinanovoj mahali. Umro poslije 1827. Mustafa Firaki je sin pjesnika i hronicara Mula Mustafe Baseskije. I Firakija je sarajevski ljetopisac (1806.-1813.). U njegovoj biljeznici (medzmu) zapisani su raznovrsni tekstovi na orijentalnim jezicima i brojne narodne pjesme na nasem jeziku. Firaki, kada mu se otac razbolio i prestao biljeziti događaje 1804/05. godine, nastavio tradiciju vodjenja događaja. Nije slucajnost ni okolnost da Baseskijin i Firakijin ljetopis imaju stranice istog znaka, kao i okolnost da i Firakija i njegov otac ponekad datiraju događaje po kretanju zvijezda. Cak su gotovo identicni i po stilu i po karakteristicnim izrazima koje upotrebljavaju i jedan i drugi. Firakijina pjesma Mahzar bosanske fukare Viskoj Porti nosi karakteristike narodnog pjesništva i nastala je u vezi sa stanjem u Bosni povodom reformi iz 1827.

Mahzar* bosanske fukare Visokoj Porti

Mazhar pise bosanska fukara,
 Ter se mole svoga gospodara,
 Gospodara cestitoga cara:
 Sultan care, sunce ogrijano!
 Pisem ti sitna arzuhala,
 Nu poslušaj i naseg halala:
 Sto imasmo siromaskog mala,
 Potrosismo, sunce ogrijano!
 Bosna ti je svem serhatu glava:
 S jedne strane tece voda Sava,
 Su tri strane kaurka je lava,
 Za to znades sunce ogrijano!
 Ovo nije ništa za besjedi,
 Od kako nam postanuse djedi,
 Dosti su se napili ijedi,
 Od kaura, sunce ogrijano!
 Cuvajuci rata i krajine,
 I po Bosni velike planine,
 Oblaceci krvave haljine,
 Sultan care, sunce ogrijano!
 Da pocutis velikog hala:
 Ima care, dvadeset godin dana
 Nije ti se Bosna nasimjala
 Od nevolje, sunce ogrijano!
 Upitaj nas sto smo i kako smo,
 Sto imasmo ono i dadosmo,
 Sad vece nicice padosmo,
 Aman, care, sunce ogrijano!
 Svakakvije muka naucili,
 Petnaest godin gladim nas mucili,
 Sto nas nijesu jos crvi tocili,
 Sultan care, sunce ogrijano!
 Tri godine mori nas morija,
 Sto bijase semlja orija,
 Sada po njoj poraste korija,
 Neka znades, sunce obasjano!
 Od kako je Bosna postanula,
 Nije ovako ona propanula,
 Gotovo je posve potonula,
 Znas li za to, sunce obasjano!
 Bosna ti se moli i poklanja,
 Dovu cinu kada namaz klanja,
 Od postanka s kaurima ganja,
 Za tvoj obras, sunce ogrijano!
 Dvanaest godin bijuci sijake
 Pogubismo po izbor junake,
 Sad him placu ostarile majke,
 Za sehitim, sunce ogrijano!
 Petnaest hiljad dali smo sehitu,
 Za to danas nitko i ne pita,
 Koga nije ter da se ne skita?
 Cujes ovo, sunce ogrijano!
 Ranjenika - ni hesaba nejma,
 U kog ruke, u kog noge nejma,
 U kog uha, u kog oka nejma
 Sultan care, sunce ogrijano!
 Ako ne slusas ove rici nase,
 Ti upitaj Mehmed Selim pase,
 Sto se od njeg svi dusmani plase,
 Sadriazam, sunce ogrijano!
 On je u Bosni mrve posidio,
 Bosanske harekete vidio,
 U Bosansku vojsku dohodio,
 Upitaj ga, sunce ogrijano!

Mahzar* - predstavka, zalba

Abdurrahman Sirri

Sirri - Tajanstveni (Fojnica, 1775 - Oglavak kod Fojnice, 1847). Pjesnik na bosanskom i turskom jeziku. Donedavno je bio poznat samo kao stvaralac alhamijado derviske poezije. Rodjen je u kuci ucenih, i djed i otac su mu bili kadije, tako da se u domu vec rano susreo s knjigom. Bio je ucenik fojnicke medrese, a vise nauke je slusao kod sejha Huseina Zukica, koji ga je uveo u naksibendijski tarikat i dao mu nadimak Sirri, po kome je poznat i kao pjesnik. Osnovao je tekiju na svom posjedu na Oglavku, koja je postala glasovita po svom sejhju. Turbe mu je na Oglavku podigao Ali-pasa Rizvanbegovic Stocovic, a stihovani tarih srocio mu je njegov mladij sin Sakir. Njegova poezija na turskom jeziku je tesavvufskog usmjerenja. U ovoj vrsti poezije pokazuje se vecim pjesnikom, nego u stihovima na bosanskom jeziku.

Srce je Bozija kuca

Postojanje ovog svijeta je samo jedna vizija,
 Nebo i zemlja su samo posuda jedne vizije
 U svemu sto postoji, malom i velikom,
 nalazi se Jedan
 Svoj opstanak u nistavilu prikaza
 onaj koji nema znaka.
 Tvoji izrazi "ja" i "ti" su samo jedna vizija,
 I sto god Ti reknes samo je vizija u viziji.
 Prema tome samo tvoje postojanje je
 vizija u viziji.
 Ono sto u Tebi kaze "ti" nije li

očevidno samo riječ?!
 Ako Gospodar rijeci Tebi oduzme svoju riječ,
 šta će ostati?
 Kad se riječ izgubi budi uvjeren da
 će se izgubiti i oblik.
 Veliki Poslanik je srece nazvao Bozijom kucom.
 I u tome je ponos svijeta otkrio mnoge tajne,
 A na njegovu se licu pokazala tajna (odredbe)
 "Budi, pa bi".

Umihana Cuvidina

Rodjena je u Sarajevu oko 1794. Umrila u Sarajevu oko 1870. Grob joj je pod gajem na Hridu. Umihana Cuvidina je prva pjesnikinja Muslimanka i jedna od prvih pjesnikinja na našem jeziku.

Camdzi Mujo i lijepa Uma
 Vino piju age Sarajlije,
 vino piju, Zasavicu biju,
 ranjenici mladi podvikuju.
 Svaki veli: "Jallah,* moja majko!"
 Camdzi Mujo: "Jallah, moja Umo!"
 Camdzi Mujo druzini govori:
 "Ah, druzino, moja braco draga!
 Kada meni sudjen danak dodje,
 sudjen danak i umri sahat,
 ufat' be mi konju lastavicu,
 i na konju zelenu dolamu!
 U dolami u dzevu desnome,
 u njemu je prsten i jabuka,
 u zadzepku mrko ogledalo,
 podajte ga mojoj Umihani,
 nek s' ogleda, a mene ne gleda,
 nek s' udaje, a mene ne ceka,
 a ja cu se junak ozeniti,
 crnom zemljom i zelenom travom.
 Ako bude roda gospodskoga,
 zalice me tri godine dana.
 Ako bude roda hojratskoga,*
 nece zalit ni tri bijela dana."
 To izusti, pa dusicu pusti,
 i umrije, zalosna mu majka!
 Ufatise konja lastavicu
 i na konju zelenu dolamu.
 Kad su dosli seher Sarajevu,
 uzimaju prsten i jabuku,
 dadose je dilber Umihani.
 Desila se roda gospodskoga,
 zalila ga tri godine dana:
 za godinu lice ne umila,
 a za drugu ne nasmijala se,
 a za trecu kosu ne oplela.
 Kad nastala cetvrta godina,
 rusu kosu rukom odrezala,
 pa je salje daji* na kapiju.
 Dajo joj je kosu poslatio,
 dajjinica biserom kitila,
 pa je mece gradu na kapiju,
 ko prohodi da joj kosu zali:
 "Ova kosa u devletu* rasla,
 u golemu jadu odrezana:
 il' je majka ukopala sina,
 il' sestrica brata jedinoga,
 il' djevojka svoga sudjenika?
 Nit' je majka ukopala sina,
 ni sestrica brata jedinoga,
 vec djevojka svoga sudjenika,
 sto ga nece steci dovijeka."
 Govori joj ostarjela majka:
 "Sto ti zalis tudjina junaka?
 Nije ti ga majcica rodila".
 "Luda ti si, moja mila majko!
 Da si mi ga i triput rodila,
 ja ga ne bih ovliko zalila,
 ko sto zalim tudjina junaka,
 ja ga necu steci dovijeka!"

Jallah - jallah (skraceno ja Allah) - O, Boze! hojratskoga - hojratski - prostoga roda daji - dajo (hipokoristik od daidza) - ujak; materin brat devletu - devlet - sreca; blagostanje

Ibrahim Zikri

(Uzice, 1795 ? - 1854). Skole je ucio u Sarajevu, a sluzbovao je u Beogradu. O njegovu zivotu nema dovoljno podataka. Sacuvano mu je djelo Mawrid al-Wusul fi mawlid ar-Resul. To je komentar poznatog spjeva Sulejmana Celebije o rođenju i zivotu Poslanika Muhammeda pod nas-lovom: Mewlid an-nebiyyi ili kratko Mevlud. Ovaj spjev bio je veoma popularan i kod nas. Poezija mu je tesavvufskog usmjerenja.

Otkako je u mom srcu ljubavi

Otkako je u mom srcu ljubavi uzavreo vrc
 Cudno stanje mojoj dusi donese taj grc
 Slava ili tamnica pohvala il' pogrom
 Isto je meni, u ljubavno more utonulom
 O ravnodusnost se k'o staklo moj stid razbi
 Onaj koji ravna ljubavlju tako odredi
 Naizgled samo pokazujem se veselim
 Zgrcen iznutra borabama uzavrelim
 Nema na meni opekotina i rana vidljivih
 Mada sam zgariste vatri ljubavnih
 Skrivena bol, nevidljiva rana, na srcu tragovi
 To sto ljubav krije neiskazivi su znakovi
 O Zikrija! Ko nije iskusio tako stanje
 Ne moze iskazati sta je ljubavno kajanje

Rahmi

(kraj XVIII i pocetak XIX vijeka). Donedavno se o ovom pjesniku i njegovoj poeziji nije znalo nista. I sada su biografski podaci veoma sturi. Zna se jedino da je bio muderris i veoma ucen, te da je napisao triptih o Mostaru, njegovom mostu i Neretvi. Iz njegovih stihova saznajemo da je poznavao i domacu knjizevnost na orijentalnim jezicima. Također se moze s razlogom pretpostaviti da je jedno vrijeme boravio u Mostaru. U svoju kasidu o Mostaru unosi elemente koje su prije njega, pjevajuci o ovom gradu, koristili Medzazija i Dervis-pasa Bajezidagic. Nijedan pjesnik, medjutim, Neretvi nije posvetio zasebnu pjesmu osim Rahmija. Ovaj triptih doima se i kao pjesnicka i kao sadržajna cjelina.

Oda Neretvi

Sumnje nema, to je voda, pravi izvor zivota.
 Casa svaka ispijena, novi zivot - ljepota.
 Kad ispijes jednu kaplju mozak bistar postaje
 Boze, kao da se Kevser il' Selsebil pojave.
 Za covjeka, za tijelo mu - zdravlju je eliksir
 Ni Lokmanov napitak ravan mu ne moze biti.
 Ta voda je korisna - ljekar je to iskusi
 Ko se jednom napije, vatru zedji odbije.
 Neretva sirina, kuće naciokane, starci i mladici
 Prima ju darove svezivog Gospodara milosti.
 Stabla na obalama postrojena stoje, kao da hrle
 Da ibadet cine - na livadi su gusti hlad prostrle.
 Brzog je toka, ne posustaje,
 kao zaljubljenik i danju i nocu
 Njena sirina poput indijskog okeana je.
 Kad uzdahnem, kao Dzejhun, bujice
 suza proljeva
 Ni za trenutak njen plac i jauk se ne stisava.
 Obiluje vodom, to je ocigledno.
 Korito joj ostru.
 Ni pjesak ni jahac nije preko nje dopro.

Mustafa Muhibbi

(Sarajevo, ? - 1853-4). O njegovom zivotu i djelu gotovo da nemamo podataka. Muhamed Enverija Kadic navodi da je bio veoma ucen i upucen u astronomiju. Bio je bas-katib (generalni sekretar) Serijatskog suda u Sarajevu, a jedno vrijeme i vekil sarajevskog kadije. O njemu najvise govore njegovi veoma uspjelo sroceni tarihi.

Tarih na Husein-kapetanovoj dzamiji u Gradacuu

"Kako su lijepi mihrab i minber dzamije
osvjedocenih vjernika
Cija izvanredna kupola se moze porediti
sa Bejt-i mamuram.
Vrijedna hvale su bogomolje
gdje god se nalazile,
A posebno kupolama presvodjena mjesta,
gdje se pada nicice.
Svakodnevno se na bogomolje prosipa
obilna milost,
Jer su to mjesta i bogomolje pobožnih.
Priznati se mora da je za podizanje
ovakve bogomolje
Potrebna uputa Bozija i Njegova pomoc.
Nastojanja savremenika ostala su bezuspjesna,
Jer nesto slicno nije vidio ni onaj
ko je mnogo putovao.
Sretni emir, kapetan tvrdjave Gradacca,
Od Boga je upucen i pomognut
za ovakvu gradnju.
Pridruzujuci se cestitanju njezina dovrsetka,
evo hronograma,
Krkleri rekose: "Ovo je lijepa dzamija
i dom vjernika."

Fadil-pasa Serifovic

(Sarajevo 1802-3 - Carigrad 1882). Pjesnik, politicar, plemic koji je zauzimao visoke položaje u vojnicom i vjerskom stalezu, kaligraf. Pjesnik i epigraficar Bosne. Sarajevo je napustio zauvijek u godini austrougarske okupacije 1878. godine, nastanio se u Carigradu gdje je i umro. Napisao je cjelovit Divan sa svim zanrovima, koje inace sadrzavaju ovakve zbirke. Fadil-pasa je i hronicar svoga vremena. Ostavio je iza sebe niz pjesama posvecenih znamenitim licnostima i hronograma uz gradnju javnih objekata, rođenja i umiranja, te odlazak ili dolazak visokih licnosti. Pratio je i zbivanja izvan Osmanskog carstva i na njih reagirao epigramima i rubajama. Pripadao je mevlviskom tarikatu, bio sejh, i mevlvizam kao ideja osjeća se u njegovoj poeziji. Spada medju posljednje divanske pjesnikarce u Bosni i Hercegovini.

Gazel

Kad ni car ne moze biti lisen muke i bolova
Zar drugi da budu liseni razmiljanja i snova
Bolest ljudi ovog svijeta nije jedne vrsti
Da izlijece sve bolesti ima li lijekova
Vinotoco, razlicno si milovao casu s vinom
Da Bog da slobodan bio
od nevjernickih grijehova
Asika kudas, ej licemjeru vremena a on je
Do Sudnjeg dana oslobodjen kleveta i sudova
Ne budi sklon strastima, udalji se
od loseg društva
Skriv se da bi slobodan bio od zamki i lopova
Uvijek se druzi sa cistim i pametnim ljudima
Da budeš slobodan i nezrelih drugova
Ovaj svijet ne moze utjecati na Fadila
Jer u sjeni Mevlaninoj on je spasen od nitkova

Arif Hikmet-beg Rizvanbegovic-Stocec

Rodjen je u Stocu 1839. Umro u Carigradu 1903. "Arif-beg Rizvanbegovic-Stocec, koji je poznat na turskom Parnasu pod imenom Hersekli Arif Hikmet" i kog mnogi smatraju posljednjim turskim klasikom "sin je Zulfikari Nazif-pase, unuk glasovitog vezira Ali-pase, a bratic Rifat-bega i Habibe hanume. U jedanaestoj godini zivota, na prijedlog djeda mu, imenovan je miri-alajom (pukovnikom) hercegovačkih lenskih konjanika. Iza najezde zloglasnog Omer-pase Latasa, koja je Bosni i Hercegovinu u crno zavila, morao je s cijelom obitelji preseliti u Sarajevo, odakle je otišao u Carigrad i tu se zdušno posvetio nauci. Ovaj rijetki talenat, kako ga zove Mehmed Dzermal, brzo se upoznao s tri literature: arapskom, perzijskom i turskom. Po svršetku nauka, čast miri-alaja pretvorili su mu u "hadzedjanluk" i namjestili ga u predsjedništvo ministarstva, ali – videci da mu ne daju naprijed, napustio je sluzbu i povukao se ukraj. Godine 1868. po nagovoru Dzevdet-pase stupio je u istom osnovano ministarstvo pravde, gdje je kroz cetiri godine dotjerao do savjetnika u prizivnom sudu. Nastupom sultan Hamida na vladu, nastali su po Hikmeta dani iskusenja. Sto je imao imetka u Hercegovini, sve je dotle prodao i potrosio. Ostati u sluzbi bilo mu je tesko, a zahvaliti se jos teze. No kad mu 1879. snizise placu na 2500 grosa, predade ostavku i poteze se ukraj. Nakon tri godine opet bude imenovan predsjednikom suda u Brusu. Kad mu je 1883. umrla majka, spopane ga melanholija, pa se opet zahvali i dođe u Carigrad, ali ne moze dugo izdržati pa zatradi da ga opet reaktiviraju. Kao predsjednik suda sluzio je u Manastiru (Bitolo), Janji, Kastamniji, Adami i Dzezairi Bahri Sefidu. Godine 1896. zauzimanjem nekih prijatelja i znanaca, premjesten je u Carigrad kao savjetnik prizivnog sudista. Tri godine kasnije imenovan je savjetnikom u vrhovnom sudu, sto je po prilici cast dvorskog savjetnika. Hikmet je bio medju ucenim - ucen, medju pjesnicima - pjesnik, medju bekrijama - bekrija, medju mladezi - mladici, medju sudcima - sudaci i prijatelji pravde, medju Midhatom, Kemalom Savijom, i drugim propovjednicima naprednih ideja u Turskoj - neutrastivi pobornik ustava i slobode. Zato i nije mogao, uza sve velike vrline i ucenosti, ni dotjerati daleko nego je uvijek bio zapostavljen i premjestan iz jednog vilajeta u drugi. Iako je proveo dvije trecine zivota izvan domovine, ostao je uvijek dobar rodoljub i pravi sin hercegovačke grude do zadnjeg casa.

Hiljadu puta sam proucavao

Hiljadu sam puta proucavao
Zemne ljude i njihove cudii,
Pa sam naso: da su ljepotice
I jarani bez oslona ljudi.
Stvorenjima Bozije prirode
Ne imade pocetka ni kraja.
E bih reko: sve zgode vremena
Da su jedan lanac dogadjaja.
Za jedan se zivot poniziti,
Pa se molit covjeku-zivini,
Ne dolici. Miso: na taj nacii
Zivotarit - niska mi se cinii!
Sta li pusta zgrijesi vrlina?
Da uvijek sretam vrle ljude,
Rastresene, jadne, potistene -
Gdje po sv'jetu u bijedi blude.

Habiba Stocec

Rodjena je u Stocu 1845. Umrla u Carigradu 1890. Medju ono malo pjesnikinja mi imademo odlicnu zastupnicu u Habibi kceri Ali-pase Rizvanbegovica Stoceva... Iza pogljbije Ali-pasine, s cijelom obitelji otisla je u progonstvo put Male Azije. S pocetka su bili u Sarajevu, a kasnije su otisli u Carigrad. Tu je pocela i svrsila nauke. Kao djevojka pocela je pisati, pa je nastavila pjesnikovanje i kad se udala za jednog viseg cinovnika u Visokoj Porti. A. Muhtar tvrdi da joj je poslao za rukom sastaviti cijeli divan i tako medju milijenicima turskih muza zauzeti odlicno mjesto."

Kad od tvoga ostroga pogleda

Kad od tvoga ostroga pogleda
Ima rana nasred dzigerica, -
Ne strijeljaj! Vec je dosta, dragi,
I treptanja gustih trepavica.
Moj dragane, sad ti pogled pjani
Oko drugih djevojaka bludi;
Ko sablja je tvoj otkaz ljubavi
Nanovo mi obranio grudi.
Nerazumnoj, neznanjoj, nesvjesnoj,
Protivnici ti si drug postao,
A meni si otkazao ljubav;
Gdje je rijec sto si je zadao?
Nevjernice, zalud je od tebe
Ocekivat djela milostiva;
Od iskona ne imades vjere,
Nevjernikom svijet te naziva.
O Habiba, spasiti se tesko
Od ljubavnih - neprebolnih jada;
Kao i ti, mnoga nesrećnica
Pustoj sreći nikad se ne nada.

Sulejman-Hamza Puzic

(1850 - 1941) je bio jedna od najmarkantnijih licnosti Mostara i covjek od najviseg ugleda u cijeloj Bosni. Od pocetka XX. stoljeca bio je jedan od prvaka u borbi za vjersko-prosvjetnu autonomiju bosanskohercegovačkih muslimana. Kao ucenik 4. razreda ruzdije spjevao je didakticku kasidu od 265 stihova "Ibrahim Terzija", po uzoru "Avdije" Jusuf-bega Cengica, koja se sirila u prijepisima, a prvi put je stampana 1927. Spjevao je na turskom jeziku mnoge kronograme, gazele i rubaje.

Ibrahim Terzija

Azab grka kandzija,
od sablje je mucnija,
od vatre je ruznija,
od noci je tavnija,
od smrti je jasnija.
Bog je dragi kadija,
derki-esfel kujija,
duboka je dolija,
sejtanska je jaliya.

Nemoj biti delija
za sejtanom hoditi,
i za njime broditii,
sa Sirata padati,
u dshenem kapatii,
zalovito plakati,
u esfelu gorjeti,
u njemu se topiti,
vazda u njem ostati,
akrep-guja postati,
azab nece nestati,
u sindziru lezati,
ondje nema mrijetii,
zebanije poceti
mku svaku patiti.
Mnogo nemoj zhoritii,
puno ces se varatii,
poslje ces se koritii,
ko ce tebe zalitii.
Ibrahime delijo,
ja sam tako vidio,
po svijetu hodio,
edzel serbet popio,
k'o da nije ni bio.
A ko bude ucio,
svoga nefsa mucio,
dobre posle cinio,
askom srce punio,
sa imanom hodio,
on je dzennet vidio.

Riza-beg Kapetanovic Ljubusak

Riza-beg Kapetanovic Ljubusak je rođen u Vitini kod Ljubuskog 1868. Umro je u Sarajevu 1931. Ono što je bio u Hrvatskoj Ilirski preporod početkom četvrtog decenija prošlog vijeka, to je za Bosnu pokret muslimanske inteligencije u zadnjem deceniju prošloga i prvom ovoga vijeka. Kao što ni od Ilirskog pokreta nije u književnosti mnogo ostalo, tako ni od cijelog ovog rada prvih muslimanskih književnika nema skoro nista osim Basagiceve lirike, odlomaka Mulabdiceve proze i Vamikovih 'papirnati' krizara, koje bi nasa omladina trebala često uzeti u ruke. Rođen u staroj begovskoj i kapetanovskoj porodici, Riza-beg je od malih nogu odgajan granserjerski, a kako mu je otac Mehmed-beg bio razborit covjek, znao ga je odgojiti u duhu novog vremena. Nakon okupacije Bosne 1878, Riza-beg je prvi musliman koji pohađa Knabenspenionat (vojnokadetsku skolu) u Sarajevu, a nakon svršetka penzionata, pohađao je neko vrijeme ruzdiju. Kad je 1900. pokrenut prvi muslimanski casopis "Behar", kojemu je bio urednikom Safvet-beg Basagic, a glavnim suradnikom Edhem Mulabdic, pocinje u njemu suradjivati i Riza-beg pjesmama i kracim pricama, a naročito folkloristikim radom. Riza-beg Kapetanovic bio je vanredno drustven i pristupacan covjek, pun dosjetaka, bogat raspolozenjem i uvijek optimist. Riza-beg je prvi muslimanski pjesnik koji pise latinicom i prvi koji je objavio zbirku pjesama iza okupacije (1893.). Smisao za književnost naslijedio je od oca Mehmed-bega koji među prvim Muslimanima, poslije Sacira Kurtcehajica, okreće lice zapadnoevropskoj kulturi, smatrajući "da Bosna nije najzapadniji dio Istoka nego istocni dio Zapada i da pripada Evropi". Pisao je pjesme, drame i pripovijetke. Sudjelovao je u osnivanju Gajreta (1903), i dao mu ime. Prvu, i jedinu njegovu zbirku, popratio je mladi Jovan Ducic u pancevacom "Vjesniku", 1893: "Prva pjesma u ovoj knjizi izgledala nam je kao sjetna cuvarica s kojom smo se sreli na vratima kakvog neznanog dzeneta, u kome zivi vjecnita tihata tuga i bol i sjeta, koje mladom i osjetljivom pjesnikom srcu nanose plave oci, svilena i plava osa i ruznici lik kakve njezne Zulejke i Dzemile. a tako i bijese. - Ljubavne pjesme, posvecene Zulejki, koje zazuzimaju veci dio ove knjige, ucinile su na me vrlo prijatan utisak. Pjesnik zvucnim i ne usiljenim stihom i osjetljivim rijecima njima svoju ljubav s onom sjetom i onom bolelicovscu koja je samo pjesniku svojstvena... Pjesnik Riza-beg raspolaze bujnom i zivom fantazijom, lakomostom i njeznom i finom dikcijom. U svakoj svojoj pjesmi pokazuje se kao pravi idealista, kao pjesnik koji pise samo pod pravim utiscima i u momentima kad se gubi u svijetu carli svoje Zulejke. I mislima i zanosom i stihom on je kadar da probudi saosjecanje i raspolozenje, a to je najbolje uvjerenje da je to pjesma srca i osjecaja... Ni moja ocjena nije potekla iz drugog raspolozenja nego takova u kome je pjesnik kadar bio da i meni dodirne vjesto i njezno zicu osjetljivosti..."

Bilo je lani

Sjecam se dobro:
Bilo je lani,
Bas kao sad -
Sce mi rani -
I zivot mlad.
Sjecam se dobro:
Bilo je lani,
Bas kao sad -
Sa jednim sm'jeskom
Srce mi zani
A usu jad...
Sjecam se dobro:
Bilo je lani,
Bas kao sad -
Pa da mi kaze,
Sta vece kani, -
Bio bih rad...

Safvet-beg Basagic

Radio se 6. maja 1870. Godine u Nevesinju. 1882. Godine obitelj mu se preselila u Sarajevo, gdje je završio ruzdiju, a od 1885. Do 1895. pohađao je sarajevsku gimnaziju. Od 1895. Do 1899. slusao je orijentalne jezike i historiju na Beckom univerzitetu. Poeziju je poceo pisati jos kao ucenik sarajevske gimnazije, a na studiju u Becu priredio je za stampu prvu zbirku pjesama (Trofanda iz hercegovacke dubrave), a tada pise i prve znanstvene radove i prikuplja gradju za historiju Bosne. 1. maja 1900. godine pokrece zajedno sa Edhemom Mulabdicem i Osmanom Nuri Hadzicem list "Behar". Od 1900. do 1906. radi kao profesor arapskog jezika na sarajevskoj Velikoj gimnaziji. 1903. osniva drustvo Gajret, a potom i drustva El-Kamer i Muslimanski klub. 1907. pokrece list "Ogledalo", a godinu dana kasnije odlazi u Bec i pristupa izradi disertacije "Die Bosniaken und Hercegovcen auf dem Gebiete der islamischen Literatur" (Bosnjaci i Hercegovci u Islamskoj književnosti) koju je odbranio 1910. godine. Iste godine izabran je za zastupnika u Bosanski sabor i odmah potom, poslije smrti Ali-hodzabega Firdusa, imenovan je za predsjednika Sabora. Na tom polozaju ga je zatekao i slom Monarhije. Nakon rata, od 1919. godine radi kao kustos u Zemaljskom muzeju u Sarajevu sve do 1927. godine kada je umirovljen. Umro je 9. aprila 1934. u Sarajevu i sahranjen u haremu Begove dzamije.

Bibliografija

1. Trofanda iz hercegovacke dubrave (1890 - 1894).
2. Kratka uputa u prošlost Bosne i Hercegovine (1463 - 1850), Sarajevo, 1900.
3. Abdullah - Pasa, Sarajevo, 1900.
4. Pod ozijom ili krvava nagrada. Sarajevo, 1905.
5. Misli i cuvstva (Nove pjesme). Sarajevo, 1905.
6. Gazi Husrevbeg (U spomen cetiristogodisnjice u Bosnu). Sarajevo, 1907.
7. Uzgredne biljeske I - Pralice i dosjetke za mladez pribrao, Sarajevo, 1907.
8. Najstariji ferman begova Cengica. Sarajevo, 1907.
9. Bosnjaci i Hercegovci u Islamskoj književnosti I. Sarajevo, 1912.
10. Izabrane pjesme. Sarajevo, 1913.
11. Opis orijentalnih rukopisa moje biblioteke. Sarajevo, 1917.
12. Najstarija Turska vijest o Kosovskom boju. Sarajevo, 1924.
13. Mevlud. Po muteber citabima spjevao, Sarajevo, 1924.
14. Znameniti Hrvati, Bosnjaci i Hercegovci u Turskoj carevini. Zagreb, 1931.
15. Odabrane pjesme. Sarajevo, 1944.
16. Izabrana djela. Priredio Muhsin Rizvic, Sarajevo, 1971. Bosnjaci i Hercegovci u Islamskoj književnosti. Prvi dio priredio dzemal Cehajic. Drugi dio priredio i napomene Amir Ljubovic, Sarajevo, 1986.
17. Nizamul-Alem. Prevodi Safvet-bega Basagica, a napisao Hasan Cafi Prusacik, Sarajevo, 1919.
18. Omer Chayyam: Rubajje. Prevodi, Sarajevo, 1928.

Poljubac

Ja ne pojmm istocnu uljudbu,
Koja brani poljubiti luce,
Ako znade sta golub zahtijeva
Kada pokraj golubice guce.
Poljubac je neduzno uzdarje,
Sto ga golub golubici daje,
Da gukanjem otkrivenu ljubav
Pred prirodom svecano priznade.
Ja se u tom s istokom ne slazem,
Vec za pjesme poljupce zahtijevam,
To i tebi evo, Zlato, kazem,
Ako zelis da te ja opijevam.
Daj poljubac, vise ga ne stedi,
Da ti pjesmu u zanosu pojem,
Sto iz duse zarke se cijedi,
Kad zadrscu na poljupcu tvojem.

Ilhami

O zivotu Abdulvehhab Ilahmije (Abdulvehhab Ibn Abdulvehhab Zepcevi Ilhami), jednog od najplodnijih muslimanskih pjesnika na razmeđu XVIII i XIX vijeka, vise nam govori njegovo djelo nego osudni biografski podatci. Pa i ono samo pruza neke elementarne podatke, a mnogo toga ostaje u sferi pretpostavke. Rođen je u Zepcu 1187/1873. U djetinjstvu je ostao bez roditelja, sto opet doznajemo iz njegovog stiha: Majke nemam a oca ne pamtim. Podaci o Ilahimijom skolovanju su dosta sturi. Skolovao u Zepcu, Tesnju i Fojnicu. U Zepcu su u XVIII stoljeću, uz Ferhadiju dzamiju, djelovali mekteb i medresa, radili su sve do pred drugi svjetski rat. Na medresi je bio profesor Hadzi Abdullah ef. Karahodza, koji je 1740/41. spjevao na narodnom jeziku pjesmu Bosnjakusa. Znamo jos da je umro 1766. U posloviama ga je zamijenio sin mu Hadzi Ahmed ef. Karahodza, koji je i njegovu pjesmu prozirao sa jos 17 strofa. I otac i sin bili su veoma stovani u svom kraju, a njihova pjesma popularna. Kako je Ahmed ef. Karahodza bio jedini poznati teolog u vrijeme kad je Ilhamija dorastao za skolovanje, sasvim je moguce da mu je on bio profesor. Tesanjskoj medresi profesor mu je bio Abdullah Cankari el-Ensari. Kod njega je Ilhamija slusao fikih, hadis i tefsir, sto se vidi iz diplome koju mu je potpisao ovaj profesor. Sto se tice njegovog obrazovanja u tesavvufu, dugo je bilo sporno da li mu je sejh mogao biti Abdurahman Sirrija. Naime, donedavno se operiralo pogresnim datumom rođenja ovog sejlha, sa 1785. godinom, sto je, razumljivo, isklucivalo mogucnost da mu je mogao biti ucitelj neko ko je 12 godina mlađji od njega. Medjutim, iz kromograma sto ga je nakon Sirrijine smrti spjevao njegov sin Sakir, vidi se da je rođen 1775. godine. Dakle, sto se tice godina, Sirrija je mogao poducavati Ilhamiju u tesavvufu. Postoji pretpostavka da je to mogao biti i cuveni sejh Hussein-baba Zukic, i on i Sirrija djelovali su u XVIII stoljeću u Fojnicu. Ali, posto je Hussein-baba umro 1800., vjerovatnije je da je Ilhamiju u tesavvuf uvodio Sirrija. Ocito je da je Ilhamija bio veoma ambiciozan i da je i sam mnogo radio na som obrazovanju, posebno u oblasti tesavvufa. Ilhamijino djelo govori nam mnogo i o vremenu u kome je nastalo. A to je razmedje XVIII i XIX stoljeća, vrijeme kada je Osmansko Carstvo u dubokoj krizi. U Evropi se zbivaju znacajne politicke, kulturne i prosvjetne promjene, a Turska pokusava da se približi tim novinama uvodjenjem reformi, administrativnih i vojnih. Te reforme se negativno odrazavaju na Bosnu, koja je u ovom vremenu veoma znacajna granicna zona Carstva prema Zapadu. Bosna toga vremena ekonomski je veoma islabljena cestim ratovima, a i epidemijama sa znacajnim zrtvama. U politickom smislu stanje je takodje lose. Plemstvo i janicari opiru se reformama jer njima gube privilegije. Otpori centralnoj vlasti su veoma izrazeni cak i direktnim pobunama. U situaciji kad je uprava iz Istanbula oslabljena, i kad joj se vlastodrci opiru, nastaje stanje anarhije, bezvlaasca, nezakonitosti, korupcije, svih zala koja dolaze u ovakvim kriznim vremenima. Pa i u takvim vremenima javljaju se hrabri i pametni koji svojom rijecju pokusavaju da izmijene stanje. Jedan od takvih je i Ilhamija. On svojom pjesnickom rijecju, naročito na narodnom jeziku, razotkriva svu bijedu svoga vremena, iznosi nepravde i zahtijeva borbu protiv nasilja. Veoma je zanimljivo da osoba koja pripada ulemi vrlo ostro kritikuje vjerske velikodostojnike kojima spocitava fanatizam i konzervativizam. Jednom rijecju, ustaje protiv neznanja i nasilja kad duhovnih i svjetovnih predstavnika vlasti. U Travniku je, pred kraj Ilhamijinog zivota, namjesnik bio Dzelaludin-pasa. U pocetku je pjesniku ovaj pasava izgledao pravda

i dobar, pa ga je u jednoj pjesmi i opjevao. Ubrzo je, međutim, nestalo iluzija o pravivosti ovog namjesnika i Ilhamija ostro i otvoreno ustaje protiv njegovog nacina vladanja. Poltroni, koje svaka vlast ima uz svoje skute, dojavljivali su pasi sta Ilhamija govori, pa je ovaj namjesnik pozvao pjesnika u svoj konak. Ilhamija se iz Zepca u Travnik uputio pjesice i posteci, a predosjećajući los zavrsetak na odlasku se oprostito od ukucana i prijatelja. Ostaje u sferi pretpostavke sta se zbivalo u Travniku: da li je Dželal-pasa licno primio Ilhamiju, da li je razlog ovog poziva, i kasnijeg stradanja, bila njegova ostra osuda vladajućeg sistema, ne zna se. Legenda, koja, naravno, ostavlja i daje mogućnost za korekciju, kaže da je Ilhamij bilo ponuđeno da se odrekne svojih pjesama a kad to nije htio, da je udavljen u travničkoj tvrđavi. Ova legenda, dalje, navodi kao neposredan razlog ovako nesretnog pjesnikovog kraja njegovu pjesmu na narodnom jeziku "Cudan zeman nastade". Pretpostavlja se da je ovo jedina od posljednjih ako ne i posljednja Ilhamijina pjesma. Vijest o Ilhamijinoj smrti primljena je i s revoltom. Otud je ovako tragičan kraj popularnog narodnog prosvjetitelja, narodnog tribuna, porodilo mnoge legende u kojima je lik Ilhamije ostao da svijetli do dana danasnjeg. Prvi Ilhamijin mezar je bio u turbetu nedaleko od bivše željezničke stanice i bivše bolnice u Travniku. To turbe je postojalo do 1959. kada je porušeno radi regulacije tog kraja. Njegovi posmrtni ostaci sa nisanima preneseni su u turbe u Potur-mahali. Tarih na njegovom nisanu ispisan je sa: Sejjid el-hadz Vehhab, a na prepisu njegova divana stoji: Sejh el-hadz es-sejjid Abdulvehhab Ilhami-baba Bosnevi. Nazivi sejjid i baba pridodati su mu kao počasni, a označavali su ucena i stovana covjeka.

Dervisluk je cudan rahat

Dervisluk je cudan rahat,
Nemojte vi na to mahat,
Golem ce bit to kabahat
Hajde asik u tekiju!
Serijat je tomu glava,
Sladje jesti nego halva,
Cisoe biti nego Sava
Hajd dervisu u tekiju!
Sto god ima, Bog stvara,
Nejma viseg gospodara,
Der izadji iz salvara,
Hajde dostu u tekiju!
Nemoj bolan da te kara,
Vrlo svetac ogovara,
Tko god dusa ne obara,
Hajde asik u tekiju!
Ne rastaj se od sufara,
Puno cini istigfara,
Biz od griha, od kuffara
Hajde dostu u tekiju!
Ilhamija dobro cuti,
Illa illaci, ter ne suti,
Jer Dzeneta neko rusi,
Hajde dostu u tekiju!
Evljaluk ti ne muti,
Dusu Bogu der uputi,
Miradz sebi nakoruti
Hajde dostu u tekiju!

Musa Cazim Catic

Rodio se u Odkazu kod Modrice 12. marta 1878. godine gdje je pohađao mekteb i osnovnu skolu, a nakon oceve smrti i majcine preudaje seli u Tesanj, uci brijacki zanat, upisuje se u medresu i uci kod tesanjskom muftije Mesud ef. Smailbegovica arapski, turski i perzijski jezik. 1898. godine odlazi u Carigrad, gdje se upoznaje sa Osmanom Džikićem, a vec sljedece godine vraća se kuci i potom tri godine služi vojku u Tuzli i Budimpesti. 1902. u Carigradu pohađa medresu Mektebi Numundi Terreki, a potom prelazi u gimnaziju. Bez materijalne potpore sljedece godine se vraća i u Sarajevu upisuje u Serijatsku sudacku skolu. Suradjuje u brojnim casopisima i listovima, ponajvise u Beharu. Nakon sto je zbog bohemskog zivota iskljucen iz skolskog internata, 1907. godine preuzima urednistvo Behara, a sljedece godine diplomira uz posebnu dozvolu, jer je u medjuvremenu iskljucen i iz skole. Odlazi potom u Zagreb, upisuje se na Pravni fakultet, kratko vreme u Matosevu i potom Ujvecivu drustvu. 1910. godine opet se vraća u Bosnu, bez ikakve materijalne sigurnosti cesto mijenja mjesta boravka (Bijeljina, Tesanj, Sarajevo, opet Tesanj), a 1912. odlazi u Mostar i postaje urednik i glavni saradnik casopisa Biser. To je vrijeme njegova najintenzivnijeg rada: pise pjesme, eseje i kritike, prevodi brojne studije i knjige za Kaladžicevu Muslimansku biblioteku. 1914. godine biva mobiliziran i nakon kratkotrajnog boravka u Tuzli prebacen je u Orkeny u Madjarskoj. Tesko bolestan, obolio od tuberkuloze, nakon liječenja u Budimpesti vraća se u Tesanj krajem marta 1915. godine. Umro je 6. aprila iste godine i sahranjen na tesanjskom groblju.

Bibliografija

1. Nekoliko Islamskih ustanova. Hrvatska radnicka tiskara. Zagreb, 1900; Tisak i naklada Prve muslimanske nakladne knjizare i stamparije. Mostar, 1913.
2. Pjesme od godine 1900 do 1908. Tisak i naklada Prve muslimanske nakladne knjizare i stamparije. Mostar, 1914.
3. Izabrane pjesme. Sarajevo, 1928.
4. Odabrane pjesme. Zora. Zagreb, 1965.
5. Pjesme. Zora. Zagreb, 1966.
6. Sabrana djela. Priredio i predgovor napisao Abdurahman Nametak. Narodni univerzitet, Tesanj, 1968.
7. Pjesme vjere. Udruzenje ilmije SR Bosne i Hercegovine. Sarajevo, 1978.
8. Ja nijesam sanjar i druge pjesme. Priredio dr. Enes Durakovic. Veselin Maslesa. Sarajevo, 1981.
9. Pjesme. Priredio Velibor Vujovic. Svjetlost. Sarajevo, 1981.
10. Pjesme. Priredila Mehdiđa Musovic. Veselin Maslesa. Sarajevo, 1981.
11. Izabrana djela. Priredio Enes Durakovic. Bibliografiju i literaturu sacinio Mustafa Ceman. Svjetlost. Sarajevo, 1988.
12. Muhamed Ferid Vedzi : Muslimanska zena. Prevod sa arapskog Musa Cazim Catic. Tisak i naklada Prve muslimanske nakladne knjizare i stamparije. Mostar, 1915.
13. Ahmed Naim : Osnovna nacela Islama i njegova proslost i sadasnost. Prevod sa turskog Musa Cazim Catic. Tisak i naklada Prve muslimanske nakladne knjizare i stamparije. Mostar, 1914.
14. Ahmed Naim : Temelji Islamskog morala. Prevod sa turskog Musa Cazim Catic. Tisak i naklada Prve muslimanske nakladne knjizare i stamparije. Mostar, 1914.
15. Abdullah Quillion : Islam (Faith of Islam). Prevod sa turskog Musa Cazim Catic. Tisak i naklada Prve muslimanske nakladne knjizare i stamparije. Mostar, 1917.
16. Halid Halli : Borba polumjeseca i krsta. Prevod sa turskog Musa Cazim Catic. Tisak i naklada Prve muslimanske nakladne knjizare i stamparije. Mostar, 1913.
17. Husejin Hulki : Ramazanski post. Prevod sa turskog Musa Cazim Catic. Tisak i naklada Prve muslimanske nakladne knjizare i stamparije. Mostar, 1913.
18. Mehmed Akif : Jedan vaz. Prevod sa turskog Musa Cazim Catic. Tisak i naklada Prve muslimanske nakladne knjizare i stamparije. Mostar, 1913; - 2. izdanje Mostar, 1942; - 3. izd. Sarajevo, 1942.
19. Namik Kemal : San. S turskog preveo Musa Cazim Catic. Izdanje Smailage Cemalovica. Mostar, 1908; - 2. izd. 1914.
20. Namik Osman : Teiste i ateiste (Vjernici i bezvjernici). Prevod sa turskog Musa Cazim Catic. Tisak i naklada Prve muslimanske nakladne knjizare i stamparije. Mostar, 1915.

Teubei-Nesuh

(Pokajanje jednog grijesnog pjesnika)
Gospode, evo na sedzdu ti padam,
Pred vjecnom tvojom klanjam se dobrotom
I molitvu ti u stihove skladam,
Prosec, "Oh, daj mi smisao za ljepotom!"
Gospode, evo, na sedzdu ti padam.
Ti znas, da bijah nevin poput rose
I poput ljera u proljecu ranom;
Al ljudi, med sto pod jezikom nose,
Otrov mi dadose u bokalu pjanom,
Mada sam bio nevin poput rose.
I tada s tvoga skrenuo sam puta
I zatrtao kroz pustos i tamu
Ah, strast mi razum u okove sputa,
Da ropski dvori njenu crnom plamu -
I s tvoga ja sam zabasao puta.
Vjeru i nadu iz srca izgubih,
I moju ljubav pomao je grijeh -
Postadoh sasnos oholi i grubi,
Sav ideal mu sto je vinski mijeh...
Ah, svoju vjeru i nadu izgubih!...
I slavih Bakha kao sveto bice,
Veneri pete jezikom sam lizo -
Vlastitim zubom ja sam svoje zice
Komad po komad kao zvijer grizo,
Slavec Bakha kao sveto bice.
Svaciji prezir pratio je mene,
Od ejne moje druzi mi bjezahu
I sve me ciste klonule zene...
Vaj! Tesko mi je bilo siromahu,
Jer ljudski prezir pratio je mene.
Ja sada bjezim pod okrilje tvoje
I tvog Kur'ana, tvoje vjecne rijeci,
Gospode, grijeha odrijesi moje
I bolesnu mi dusu izlijeci -
Ta ja se sklanjam pod okrilje tvoje.
Gospode, razum prosvijetli mi sada
I daj mi snage, daj mi volju jaku
Demone sve sto nose da savlada...
Nek tvoja milost svijetli mi u mraku
Gospode, razum prosvijetli mi sada!
Raspiri moje stare vjere plamen,
Vrati mi ljubav i sve stare dare,
Da tresnem casom o ledeni kamen
I noktom zgrebem Venerine care -
O raspiri mi stare vjere plamen!...
Gospode, evo na sedzdu ti padam,
I kajem grijeha pred tvojom dobrotom -
I molitvu ti u stihove skladam,
Prosec: "Ah, daj mi smisao za ljepotom!" -
Gospode, evo na sedzdu ti padam!...

Avdo Karabegovic Hasanbegovic

Avdo Karabegovic Hasanbegovic rođen u Modrici 1878. Umro u Modrici 20. XII 1900. Tek 1967. godine identificiran mu je grob u haremu podno rodne kuće. Potomak je stare begovske porodice koja je doselila iz Budima. Otac mu je bio stroj i konzervativan, pa je Avdo tek poslije mekteba i medrese pohađao osnovnu skolu. Umro je kao učenik sarajevske Ucteljske škole. Najvise je sam radio na vlastitom obrazovanju i uz pomoc rodjaka, takodjer pjesnika i menjaka Avde Karabegovica. Čak je stigao naučiti slovenski i prevoditi Askerca! Poceo je objavljivati u Bosanskoj vili 1896. Pjesme su mu stampane poslije smrti u Beogradu, Somboru i Zagrebu. Dakle, umro je u 22. godini, prerano da bismo vsili sumiranja i poredjenja: On je Caticev vrsnjak, a umire kad Catic kao pjesnik tek pocinje! Karabegovic je bio pojava koja se u vremenskom slijedu može i zanemariti i zaboraviti, ali se ne može prezaliti.

Ja nisam

Ja nisam nikad vidio vedra neba,
 Tek crni oblak vis' mene se vije
 Ja andjeoskog nisam vodjio lika -
 Sotona horda na mene se smije!
 Ja nisam nikad klontio ni pao,
 Ja pod bremenom teskim ne jauknu';
 Ja gledam namršteno nebo
 I mirno cekam gromovi da puknu!
 Ja nisam nikad vidjio sreće lica:
 Ja samo b'jedu grlim i cjelivam
 I pijem vrelu krvcu srca svoga,
 A mutnog oka suzom se umivam.
 Ja mirno cekam smrt sa golim macem
 Da mladog srca prospe krv mi vrelu, -
 Pa hocu li' tada biti vedra lica,
 Il, i tad tuga bice na mom celu?
 Sve, svedno mi je, neka dodje sada
 I trgne srce, grobak moje sreće,
 Ja sklopit ruke na molitvu necu
 Jer ni tam' - znadem - gore bit mi nece!

Avdo Karabegovic

Rodjen je u Modrici 1878. godine. Bio je ucitelj i ugledni pjesnik cije su pjesme sa Djikicevim i Skopljakovim izašle u zbirci "Pobratimstvo" godine 1900. Njegova fotografija i tekst o njemu kao pjesniku objavljeni su u "Velikoj srpskoj narodnoj lirici" stampanoj u Novom Sad u stampariji braca Popovica 1900. Umro je od tuberkuloze u loznickoj bolnici 1908. godine. Sahranjen je u Beogradu uz nadahnuuto posmrtno slovo Branislava Nusica.

Pred tvojim stanom

Noc je tavna, nepregledna,
 Vjetar siba sa svih strana...
 Izmucena sjenka, jedna
 Stajala je kraj tvog stana.
 Ledne kapi hladne kise
 Sibahu je cijelo vece
 I nista se ne cu vise
 Do zlatica kako tece.
 Ti u svilu zatrpana
 Blazeno si snove snila;
 Njena dusa uplakana
 Molitve je Bogu vila.
 "O Svemocni, Boze sveti"
 cu se kroz mrak noci tiije,
 "Jednoga se srca sjeti:
 cuvaj mi je, cuvaj mi je..."

Hamza Humo

Rodjen je 30. septembra 1895. godine u Mostaru u uglednoj obitelji iz koje je bio i alhemijado pisac Omer ef. Humo. U Mostaru je pohađao mekteb, osnovnu skolu i gimnaziju. 1914. godine interniran je u Madjarsku (Komarovo), a 1915. je mobiliziran u austrijsku vojsku. Do kraja rata je služio kao tumac i pisar u bolnici u Djeru. Nakon rata vraća se u Mostar i maturira, a potom odlazi na studije historije umjetnosti u Zagreb, potom Bec i konacno Beograd. u Zagrebu se druži s mladim pjesnicima Antunom Brankom Simicem, Ulderikom Donadinijem i zemljakom Nikom Milicevicem i sam oduševljen ekspresionistickim pokretom. 1919. javlja se prvim književnim ostvarenjem, zbirkom pjesama Nutarnji život. Od 1923. uređuje list Zabavnik, a od 1927. do 1931. urednik je casopisa Gajret. Od 1932. do 1937. radi kao novinar u Pres-birou, a potom sve do rata novinar je Politike. Drugi svjetski rat provodi u Cimu kod Mostara. Od 1945. uređuje muslimanski list "Novo doba", potom je urednik Radio Sarajeva i direktor Umjetnicke galerije. Umro je u Sarajevu 19. januara 1970. godine.

Bibliografija

1. Nutarnji život. Pjesme. Mostar, 1919.
2. Strasti. Pripovijetke. Beograd, 1923.
3. Grad rima i ritmova. Pjesme. Geca Kon. Beograd, 1924; - 2. izd. Svjetlost. Sarajevo, 1975. 4. Sa ploca istocnih. Pjesme. Beograd, 1925.
5. Grozdanin kikat. S. B. Cvijanovic. Beograd, 1927; - Seljacka knjiga. Sarajevo, 1953; 1956; 1958; 1962; - Trunkener Sommer. Uebers. B. Jaenchnichen. Berlin, 1958; - Frankfurt a/M, 1961; 1962; - Svjetlost. Sarajevo, 1962; - Trunkener Sommer. Dortmund, 1968; - Grozdanin kikat. Veselin Maslesa. Sarajevo, 1983; 1984; 1989.
6. Pod zrvnjem vremena. Pripovijetke. Sarajevo, 1928.
7. Od prelaza na Islam do novih vidika. Rasprava. Sarajevo, 1928.
8. Slucaj Raba slikara. Novele. Sarajevo, 1930.
9. Pripovijetke. Srpska književna zadruga. Beograd, 1932.
10. Ljubav na periferiji. Pripovijetke. Beograd, 1936.
11. Zgrada na rusevinama. Roman. Beograd, 1939.
12. Za Tita. Pjesma. Sarajevo, 1946.
13. Pjesme. Sarajevo, 1946.
14. Hasan opancar. Pripovijetke. Sarajevo, 1947.
15. Adem Cabric. Svjetlost. Sarajevo, 1947; 1951.
16. Poema o Mostaru. Sarajevo, 1949.
17. Tri svijeta. Drama. Sarajevo, 1951.
18. Perisiceva ljubav. Pripovijetke. Sarajevo, 1952.
19. Izabrane pjesme. Svjetlost. Sarajevo, 1954; 1968.
20. Hadzjin mac. Pripovijetke. Svjetlost. Sarajevo, 1955; 1964; 1967.
21. Sabrana djela. Knjiga I-VI. Izbor, redakcija i predgovor Muhsin Rizvic. Svjetlost. Sarajevo, 1976.
22. Jablan do neba. Pjesme. Svjetlost. Sarajevo, 1980.
23. Izbor iz djela. Veselin Maslesa. Sarajevo, 1982.

Ljubavna pjesma

Sadrvani stari pod beharom sapcu zacarane rijeci
 Sjene blijede mrtve praluskuju kradom
 Ti spavas draga
 Behar pada na te na noge i grudi ti gole
 Juzna strana noci puna napregnutih tajna pokrila je
 tebe
 Mjesecina tvoja tijelo pije
 Usne se tvoje micu
 mole
 a vjedje snatre
 Ti sama goris u ovoj blijedoj
 zaspalnoj noci
 - noc mrtvih sjena i mjesecine bijele
 Mumzare ko utvare mlade gole
 blijeste se s osmjehom
 ukocenim bezbojnim
 i bonim kao u mrtve
 mlade zene
 U mjesecinu se dizu
 Zvonik strasno zao i mrk na mjesecini suti
 Niza nj se smrt spusta
 kroz crna okna vrebaba
 ledeno se ceri
 i slusa krikove noci
 Masivna kubeta i kapije stare mrko sute
 u sebi crne utvare kriju
 vjecne tajne u sjenama tonu
 i strasna djela snuju
 Cempresi ukoceni nicu iz tamnih sjena kao iz
 grobova crnih
 mrki hladni nepomicni cekaju na strazi da se dzini
 bore
 mrko gledaju na loznicu tvoju sto na njoj strasti gore
 Behar pada na te na noge i grudi
 ti gole
 Mjesecina tvoje tijelo pije
 usne se tvoje micu
 mole
 Vjedje snatre
 Ja uzalud cekam
 Sapucu sadrvani stari
 Pritiste me tajna starinskoga grada
 I u neke crne kapije me mami.

Ahmed Muradbegovic

Rodjen je 3. marta 1898. godine u Gradaccu gdje je pohađao osnovnu skolu, a gimnaziju u Tuzli, Sarajevu i Bihacu, da bi po završetku rata, 1919, maturirao u Sarajevu. Iste godine upisao se na Pravni, a nakon dva semestra presao na Filozofski fakultet Sveucilista u Zagrebu. Naporedo je pohađao i završio Dramsko-glumacku skolu 1920-1922. Od 1921. godine službuje kao član Hrvatskog narodnog kazalista i pomocni režiser dr. Branka Gavelle, a zatim kao nastavnik Glumacke škole i profesor Prve realne gimnazije. Od 1941. do 1945. bio je intendant Hrvatskog drzavnog kazalista u Sarajevu zbog cega je 1945. godine sudjen (I), a poslije amnestije postavljen za korespondenta u Zadrznom savezu u Gradaccu. 1945. premjesten je u Gradsko narodno kazaliste u Tuzlu, gdje vodi dramsku sekciju RKUD "Mitar Trifunovic Uco" i sudjeluje u osnivanju Narodnog pozorista Tuzla (1949) i casopisa "Pozoriste". U "Ucinj" dramskoj sekciji režira komedije Prosidba i Zelena grana, a u Narodnom pozoristu režira Duboko je korigenje (1949), Sumnjivo lice (1950) i Hasanaginica (1951), kao i svoje drame Rasemin sevdah (1952) i Majka (1953). 1954. godine seli u Dubrovnik i

postaje režiser i umjetnik rukovodilac Narodnog pozorišta, sudjeluje u pokretanju Dubrovackih ljetnih igara. Od 1956. do 1960. godine bio je direktor Drame u banjaluckom Narodnom pozorištu. 1960. godine odlazi u mirovinu, seli u Dubrovnik, gdje povuceno provodi ostatak života. Umro je u Dubrovniku 15. marta 1972. godine i sahranjen na groblju Boninovo.

Bibliografija

1. Haremska lirika. Matica hrvatska. Zagreb, 1921.
2. Nojemova ladja. Novela. Matica hrvatska. Zagreb, 1924.
3. Haremske novele. Matica hrvatska. Zagreb, 1924.
4. Majka. Drama u tri cina. Sarajevo, 1934.
5. Svijet u opancima. Pripovijetke. Srpska književna zadruga. Beograd, 1936.
6. Na Bozjem putu. Drama u tri cina. Novi Sad, 1936.
7. U vezirovim odajama. Novela. Sarajevo, 1944.
8. Huseinbeg Gradacševic. Drama u tri cina. Sarajevo, 1942.
9. Ljubav u planini. Drama u tri cina. Sarajevo, 1944.
10. Omer-pasa Lataša. Bosna. Matica hrvatska. Zagreb, 1944.
11. Izabrana djela. Priredio Alija Isakovic. Knjiga I. Predgovor: Enes Durakovic; Haremska lirika; Pripovijetke; Knjiga II. Predgovor: Dzevad Karahasan; Drame. Knjiga III. Eseji i kritike; clanci i polemike. Svjetlost. Sarajevo, 1987.
12. Izabrana djela: Ahmed Muradbegovic - Ante Dean - Jaksa Kusan - Alija Nametak. Zora. Matica hrvatska. Zagreb, 1969. (Pet stoljeća hrvatske književnosti).

Kraljici Ljepote

Tvoj je osmijeh kao rasap ruza nad bijelim valima uzbudjenih rijeka, a tvoja put je mekahn, kao krzno zerdava i vlazna ko mramor:

Kad se iz tvojih usta, kao iz koraljnih cema, prospe pjesma radosnoga smijeha, zamirisau ti usne, kao zlatna srca snjegovitih ljljajana, - a zubi - se zablistaju, zablistaju i ko secer s
Ja sam vidio tvoju ljepotu... ja je jedini izmedju miliona poklonika, koji klece na kamenim ploccama i tužno se smijese na tvoje zatvorene prozore... ja sam je vidio i bio sam zalostan...
Njezine su oci bile pune belih rijeci, kao oci malih, zasturenih ptica, koje came, koje dugo came...
Oh da znade, koliko je nash suza za njom proliveno... i kako su nase duse zanjemile i zamle od dugog beznadnog cekanja...
Nasa srca probodena praiskonskom ceznjom, krvare, dizu se, rastu i nauznak padaju, kao bijeli - zaklani labudji...
Vjecnj Allah, koji je prosuo po nebu zvijezde, po zraku ptice... zakopao je u morske dubine biser, zlato i merdzane... a nju je poslao na zemlju - najljepsi dio svoga velikoga cina - k
Zato smo i mi zedni njezinoga soka i gladni njezine nasmijsane duse...
Ukazj nam se kraljice...! Mi cemo te provesti kroz sunecane oblake i posaditi na prazni prijesto Ljepote, koji te ceka... koji te dugo ceka.
Ukazi se... ukazi...!

Skender Kulenovic

Rođen je 2. septembra 1910. godine u Bosanskom Petrovcu, gdje je završio osnovnu školu, a potom nakon naglog osiromašenja porodice (agrarna reforma) prelazi u majcino rodno mjesto Travnik gdje od 1921. do 1930. godine kao vanjski učenik pohađa Jezuitsku gimnaziju. U trećem razredu gimnazije javio se prvim književnim radom (soneti Ocvale primule). Od 1930. godine studira pravo na zagrebačkom sveučilištu. 1933. postaje član SKOJ-a, a 1935. KPJ. Srađuje u brojnim listovima i časopisima, a 1937. godine sa Hasanom Kikićem i Safetom Krupićem pokreće u Zagrebu muslimanski časopis Putokaz. 1941. godine stupa u Prvi partizanski odred Bosanske krajine. Član AVNOJ-a i ZAVNOBiH-a, Kulenović u ratu pise pome, uređuje listove Krajski partizan, Bosanski udarnik, Glas i Oslobođenje. Od 1945. do 1947. obavlja funkciju direktora drame Narodnog pozorišta Sarajevo, uređuje Novo doba, Pregled, Književne novine i Novu misao. Od 1950. do 1953. sekretar je Narodne skupštine FNRJ, a poslije zabrane Nove misli je kaznjen i postavljen za korektora u Borbi. 1955. godine prelazi u Mostar na mjesto dramaturga Narodnog pozorišta, jedno vrijeme je i urednik u beogradskoj Prosveti. Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja, između ostalih Dvadesetsedmajulske nagrade SRBiH (1971) i nagrade AVNOJ-a (1972). Bio je član SANU, ANUBiH i JAZU. Umro je 25. januara 1978. godine u Beogradu.

Bibliografija

1. Stojanka majka Knezopoljka. s.l. 1942; - Sarajevo, 1945; 1950; 1952; - Uebers. Ina Jun-Broda. Klagedler de Mutter Stojanka, In: Der schwarze Erde. Berlin, 1958; - Stojanka majka Knezopoljka i druge pjesme. Beograd, 1962; - Stojanka mama snejpalca. Pancevo, 1964; - Stojanka majka Knezopoljka. Sarajevo, 1967; - Prosveta. Beograd, 1967; 1968; 1972; 1974; - Stojanka matiz Knezopolje. Na mars. Moskva, 1969; - Ivan Goran Kovacic - Skender Kulenovic: Jama. Stojanka majka Knezopoljka. Svjetlost. Sarajevo, 1971; - Jedinost. Pristina, 1982; - Stojanka majka Knezopoljka. Tatr. Bratislava, 1974; - Stojanka majka Knezopoljka i druge pjesme. Veselin Maslesa. Sarajevo, 1975; 1987; - Gradska biblioteka. Cacak, 1975; - Prijedor, 1976; - Makedonska knjiga. Skopje, 1982; - Pesmi. (Skender Kulenovic - Mak Dizdar - Dara Sekulic - Andjelko Vuketic). Mladinska knjiga. Ljubljana, 1980; - Stojanka majka Knezopoljka. Svjetlost. Sarajevo, 1980; 1981; 1982; 1989; - Glas. Banja Luka, 1981; 1987; - Veselin Maslesa. Sarajevo, 1982; - Nacionalni park Prijedor. Prijedor, 1981; 1989.
2. Srce vam u milostu nosimo. s. l. 1944.
3. Ja glasam. (Zajednicka zbirka), Beograd, 1946.
4. A sta sad? Aktovka. Zagreb, 1946; - A kaj zdaj? Prevedel F. Onic. Ljubljana, 1947; - A sta sad? Beograd, 1950.
5. Komedije (Djelidba, Vecera, A sta sad?). Sarajevo, 1947; 1949; - Zagreb, 1963; - Svjetlost. Sarajevo, 1984/85.
6. Vidjenje Jovana Culumu sa Cercilovim djetetom. Pripovijetka. Zagreb, 1948.
7. Zbor dervisa. Poema. Beograd, 1949.
8. Vecera. Komedija. Beograd, 1950; - Zagreb, 1963.
9. Seva. Poema. Kultura. Beograd, 1952.
10. Starac i dijete. Pripovijetke iz NOB-e. Beograd, 1953.
11. Svjetlo na drugom spratu. Prosveta. Beograd, 1954; 1959.
12. Poeme. Prosveta. Beograd, 1961; 1981; - Svjetlost. Sarajevo, 1988.
13. Soneti. Matica srpska. Novi Sad, 1968; - Prva književna komuna. Mostar, 1973; Knjiga I-II. Matica srpska. Novi Sad, 1974.
14. Izabrane pjesme. Veselin Maslesa. Sarajevo, 1969.
15. Poezija: Eseji. Matica srpska. Novi Sad, 1969.
16. Pisma Jovana Stanivuka (1942-1945). Prosveta. Beograd, 1969; 1975.
17. Izabrana djela. Knj. I-V. Veselin Maslesa. Sarajevo, 1971.
18. Pripovijetke. Veselin Maslesa. Sarajevo, 1971.
19. Divanhana. Nolit. Beograd, 1972.
20. Gromovo djule. Price za djecu. Vuk karadzic. Beograd, 1975.
21. Sabrane pjesme. Srpska književna zadruga. Beograd, 1977.
22. Ponorica. Nolit. Beograd, 1977; - Svjetlost. Sarajevo, 1983; 1984/85; - Veselin Maslesa. Sarajevo, 1984.
23. Kozaro, milo moje ime. Prijedor: Beograd: Novi Sad, 1977.
24. Soneti i poeme. Veselin Maslesa. Sarajevo, 1983; - Poeme i soneti. Fondacija Branka Copica. Banja Luka, 1988.
25. Pjesme i pripovijetke. Svjetlost. Sarajevo, 1984/85.

Ponornica

Strgam moru svjetla i ko tumore izrezem oci.
Mrmorom crnih mi voda zacepim usi ko boli.
Gorka mi nepca grotla raskuzim crnom soli.
I bacim posljednju misao prvog podzemnog ploci.
Al' grotlo mi otjesnja: hrupim - na bijelcu vodoskoka,
a korito me uzme u obale, stake bogalja.
Pa u pjeni mi svijet isperu kloaka i praljja,
i svi me pomalo otpuju, do mraza-krvokoka.
I s pola se sebe srucim u uvir ko u rođenje,
u crno se zakletu spjenim neporodilju vrela.
Al, zile me izvora nadju i dosarce korijenje.
I trazec se banem u svijet, pa zjapim iz suha zdrijela
u loznice cvjetnih caski gdje s prasnika bludnih kapam,
i slusam, u gluhob mi skoljci, mracni muk svojih skrapa.

Enver Colakovic

Rođen se 27. maja 1913. u Budimpešti. Otac mu bijaše industrijalac Vejisl-beg Colakovic, vlasnik mnogih nekretnina i sarajevske ciglane koja je sve do kraja drugoga svjetskoga rata zaposjedala podruccje danasnje glavnog željeznickog kolodvora, a njegova majka Ilona (Fatima-Zehra) izjedna je stare madijarske pjesnikice obilježena i pjesmama. Enver Colakovic pise dječje i mladenačke pjesme, ali nakon prvoga svjetskoga rata obitelji Colakovic seli u Sarajevo. Do kraja 1942. završio je roman Legenda o Ali-pasi, te autobiografsko djelo Knjiga majci, u kojem otvoreno istice svoje antifasitsicko opredjeljenje i opisuje suvremena cetnicka, ustaska i okupatorska zvjerstva nad narodom, progone Židova, Srba i zatiranje najplodnijeg Colakovicjevog javnoga rada. 1943. dobiva nagradu "Matice hrvatske" za najbolji hrvatski roman, na temelju rukopisa romana Legenda o Ali-pasi. Uz brojne pjesme objavljuje pripovjetke, novele, eseje, kazališne prikaze, politicke osvrtne u kojima se zalaze za bosanskohercegovačke muslimane, te roman u nastavcima Mujica Hanka. 1943. izvodi se i njegova salonska komedija Moja žena krpi carape. Legenda o Ali-pasi, tiskana 1944, dobiva oduševljene kritike tada najutjecajnijih hrvatskih pera. 1943/44. Colakovic je napisao zbirku pripovjedaka Lokljani, koje su međusobno povezane, i roman Melun. 1944. Colakovic hrabro objavljuje antiraturu pjesmu Majko u "Vijencu" br. 6-10. Konac rata Colakovic je dočekao kao slomljen covjek. Pjesice se iz Madijarske vratio u Zagreb, a zatim u Sarajevo gdje bijaše uhapšen. Iz Sarajeva je kao prebačen u Zagreb. Imanje mu je odmah nakon rata bilo ekspropirirano. Mak Dizdar mu pise da se ne vraća u Sarajevo, jer ce izgubiti glavu. Potpuno nevin, Enver Colakovic bijaše nekoliko puta u Zagrebu uhapšen 1945. godine. Ovo ga se duboko kosnuilo, premda je ubrzo bio pusten na "slobodu". 1946. pise zbirku pjesama "Iz moje samice" i "Zatvorske novele". Colakovic pise uglavnom lirsku prozu: Pisma nepoznatom i Mrak - Simfonija rijeci u a-molu. 1947. otpocinjne pisanje autobiografskog romana "Jedina" u stihovima. (Roman dovršava tek 1962.) Radi do iznemoglosti kao predavac matematike po mnogim srednjim školama, pa stize pisati uglavnom samo pjesme. Njegovo je pjesništvo dostiglo svoju zrelost upravo u ovome razdoblju. 1953. pise Bajke o stvaranju svijeta, inspirirane Kur'anom i dopunjuje Lokljane, ciklus pripovjedaka o bosanskom selu izmedju dva svjetska rata. 1953. dobiva sina Esada. Otpocinjne pisati romane Vati svijet, Rasap; Srce Marije Kavaljecke i dugu novelu Spirale. Postaje članom DKN, PEN-a i Društva prevodilaca Hrvatske. Tek 1970. Colakovic napokon zadobiva priznanja za svoj književni rad. Umro je 18. kolovoza 1976. od posljedica sračnog udara.

Dervis

Zanesen ritmickom kretnjom staracke sijede glave
pobozno sjedi dervis i tespih drveni stiste.
Pred ocima mu dzennet i neba tajne plave,
i mir, i vjecnj zivot, Pejgamber i svetiste...
Daleko iznad hljeba, zarade, briga, svijeta,
daleko iznad danas i bica samog svoga,
u zanosu kakvog nikad dostici neće poeta,
taj starac trazi vjecnost, on trazi svoga Boga.
Kako u tome oku biista sad zadovoljstvo.
Kako se blazeno siri to lice puno bora.
Kako je visoko i sveto njegove duse spokojstvo...
O, sretan, velik i snazan, taj dervis biti mora.
Za njega sta je novac, sta sjaj, cast, ili imanje?
Za njega nema briga, radosti, bola, straha.
Njemu su suvise ljudske knjige i umovanja,
jer on u ritmu dova nalazi svog Allaha!

Mehmedalija Mak Dizdar

Rođen je 17. oktobra 1917. godine u Stocu, gdje je završio osnovnu školu, a gimnaziju u Sarajevu. Od 1936. godine bavi se novinarstvom, a u toku rata radi kao postanski službenik, a potom je na ilegalnom radu. Poslije rata glavni je urednik TANJUG-a za Bosnu i Hercegovinu, potom je urednik lista Oslobođenje i izdavačke kuće Narodna prosvjeta. Od 1952. godine je profesionalni književnik, a od 1963. do smrti urednik je časopisa Život. Dobitnik je brojnih nagrada među kojima su Dvadesetsedmajulska nagrada BiH, Zmajeva nagrada i Zlatni vijenac Struskih večeri poezije. Umro je u Sarajevu 14. augusta 1971. godine.

Bibliografija

1. Vidovopoljska noc. Pjesme. Sarajevo, 1936.
2. Pivacica. Poema. Sarajevo, 1954.
3. Povratka. Poema. Vlastita naknada. Sarajevo, 1958.

4. Okrutnosti kruga. Pjesme. Sarajevo, 1960.
5. Panorama savremene bosansko - hercegovačke proze. Sarajevo, 1961.
6. Koljena za madonu. Pjesme. Svjetlost. Sarajevo, 1963.
7. Minijature. Pjesme. Bagdala. Krusevac, 1965.
8. Ostrva. Pjesme. Svjetlost. Sarajevo, 1966.
9. Kameni spavac. Sarajevo, 1966; - Kameni spavac. Drug prošireno izdanje. Veselin Maslesa. Sarajevo, 1970; 1971; - Prva književna komuna. Mostar, 1973; - Veselin Maslesa. Sarajevo, 1973; 1975; - Svjetlost. Sarajevo, 1980; - Veselin Maslesa. Sarajevo, 1981; 1984; - Svjetlost. Sarajevo, 1984/85; 1988.
10. Poezija. Svjetlost. Sarajevo, 1968.
11. Modra rijeka. Svjetlost. Sarajevo, 1971; - Modra reka. Državna založba Slovenije. Ljubljana, 1972; - Svjetlost. Sarajevo, 1982.
12. Stari bosanski tekstovi. Svjetlost. Sarajevo, 1969; 1971.
13. Pjesme. Zora. Zagreb, 1972.
14. Izabrana djela. Knjiga I-III. Priredio i predgovor napisao Enes Duraković. Svjetlost. Sarajevo, 1981.

Labud djevojka

Rekoh joj
 Od devet dveri zar nisi otključala devet
 Od devet odaja zar nisi otvorila devet
 Od devet kovčega zar nisi otklopila devet
 Od devet pečata zar nisi
 Otpečatila devet
 A ona
 Ona ce meni
 Otključah devet dveri
 Otvorih devet odaja
 Otklopih devet kovčega
 Otpečatih devet pečata
 Ali ne otključah
 Ne otvorih
 Ne otklopih
 Ne otpečati
 Pečat
 Tvoga
 Srca
 Dadoh joj znak ključa
 A ona zaklikta
 Gle ptice one sto juri k zelenoj gori
 Gle ptice one zelene
 Ispod oblaka
 Pogledah i ne vidjeh
 Tada ona rece
 Znaj da je tajna broja devet
 Tajna labud djevojke
 Cik stignu me
 Pretvorih se u sokola
 Al labudica je vec bila stigla za oblak
 U zemlju gdje je oko sokolovo
 Mrtvo oko

Mesud Islamovic

Rođen je u Banjaluci 1926. godine. Zivio je i radio u rodnom gradu sve do rata i progonstva sredinom devedesetih godina. Bio je dugogodišnji sekretar Podružnice Udruženja književnika u Banjaluci. Posljednje godine svog života proveo je u Bihacu, gdje je i umro 18. februara 2001. godine. Bio je član Društva pisaca Bosne i Hercegovine.

Bibliografija

- Igre vremena. Poezija, 1956.
- Mostovi u ocima. Poezija, 1959.
- Glasam za ljubav. Poezija, 1963.
- Pozdrav. Poezija, 1968.
- Vododerine sna. Poezija, 1971.
- Mahala. Roman, 1973.
- Daira. Roman, 1980.
- Sirat-cuprija. Roman, 1986.
- Cvjetovi u ocima duše. Izabrani stihovi, 1986.
- Bedr i mag. Roman, 1987.

Nezavršena pjesma

Pokrenem se da bih podigao svrsetak iznad sebe
 Na nepoznatoj daljini traka se prekine
 Pustim ruke ispred sebe da traze
 Oci postavim pored mozga
 I pitam se gdje sam
 Onda zaselim da se nadjem na ispisanoj hartiji
 bila bi to pjesma početka
 covjek je nesto htio da otme
 od vremena
 od zivota
 od sebe
 i razbacan se zagubi covjek - mrav
 u pjesmi nenapisanoj
 za covjeka...

Izet Sarajlic

Rođen je u Doboju 16. III 1930. Zivio u Trebinju a zatim u Sarajevu. Vec 1948. javlja se stihovima u beogradske Mladosti. 1949-50. član je uredništva omladinskog casopisa Zora. Studirao na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Neko vrijeme se aktivno bavio novinarstvom. Od 1959. do 1962. član je uredništva Zivota, kada postaje urednik jugoslavenske književnosti u izdavačkom poduzeću Veselin Maslesa.

Pisi mi na zelenu adresu ljeta

Pisi mi na zelenu adresu ljeta
 Poljupci koje mi šaljes neka bude posljednje vecernje novosti.
 Glava mi je puna nekih divnih soneta,
 a nema nikog ni da mi oprosti i ne oprosti.
 Jutros su opet pisali nesto povodom moje
 najnovije zbirke...
 O uticajima ponovo izmislili su citave price.
 Najveci uticaj na mene izvršila je
 jedna apsolvantkinja germanistike,
 ali to su precutali, jer, zaboga, koga se to tice.
 Koga se tice to sto si ti za mene i Honolulu i
 Madagaskar i Meksiko,
 Istorija koju, klecajuci, obidjoh uzduz i popreko.
 Tvoje ime nije uslo ni u jedan leksikon.
 Nema te ni u jednoj enciklopediji,
 ni u jednom "Ko je ko"
 Ali za mene ti si SVE, kao vojniku prvi dan mira,
 krevet i suze i cvijeće u vazii.
 Tvoje oci su mi jedina lektira
 u ovom danu koji prolazi i odlazi.